

dövastidning ^{3:2022}

Extra tjockt jubileumsnummer

SDR 100 ÅR

Som en liten gåva till alla SDR-medlemmar

Här har vi glädjen att utge ett extratjockt nummer med anledning av Sveriges Dövas Riksförbunds (SDR) 100-årsjubileum. Denna tidning är som en liten gåva till alla SDR-medlemmar. Vi har haft som ambition att bjuda på ett överskådligt axplock av olika händelser i förbundets sekellånga historia.

Det finns som bekant många sätt att skildra historien på. Vi har inför utgivningen av det här jubileumsnumret ställt oss frågorna: hur kan vi göra journalistik av SDR:s 100-åriga tidsresa och till viss del kasta nytt ljus över historien? Hur kan vi presentera välkända och dokumenterade skeenden? Vad kan vi överraska våra läsare med?

Därför hoppas vi att du hittar intressanta, matnyttiga och oväntade artiklar och att innehållet, som till största delen är tidlöst, räcker länge.

Vi vill rikta ett stort tack till alla som på olika sätt varit inblandade i produktionen av jubileumstidningen! Det här är det tjockaste DT-numret på länge. Eftersom materialet är omfattande, reserverar vi oss för eventuella fel. Och så vill vi visa uppskattning för alla SDR-medlemmar som skickat in bilder på sig själva till DT. Resultatet kan skådas på mittuppslaget.

Trevlig läsning! I september är DT i vanlig skepnad tillbaka. Till dess vill vi önska dig en skön sommar!

NICLAS MARTINSSON
REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

innehåll

100 år med SDR	4
Samhällets framväxt	10
Att vara döv	12
Tre kvinnliga pionjärer	14
Telefoni för döva	18
Teckenspråk i skolan	21
100 medlemmar	24
Porträtt av Åsa Henningsson	26
Aktuell forskning	29
Dövrörelsens finaste priser	33
Landet runt: Borås	36
Förbundsnytt	38
Unga dövas zon	42
Seniornytt	44
Per Markströms krönika	46

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 3/2022

dövastidning

Miljömärkt trycksak
3041 0589

Manusstopp: Utgivning:
Nr 4: 26/8 15/9
Nr 5: 4/11 24/11

INTE FÅTT TIDNINGEN?

Kontakta
medlem@sdr.org

PRENUMERATION:

Pris: 300 kr/år. Vi utger fem nummer om året. Beställ prenumeration:
medlem@sdr.org

REDAKTION

Dövas Tidning
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Redaktör och ansvarig utgivare:

Niclas Martinsson
073-833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Layout: Niclas Martinsson & Linda Stål
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsbild: SDR:s kongress i Gävle 1951
Form: Formligen.se

DT PÅ NÄTET:

Webbplats: dovastidning.se
Facebook: facebook.com/dovastidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:

Kontakta
annons@dovastidning.se

Vid föreningsannonsering,
kontakta redaktionen.

Upplaga: 3000 ex
Tryck: Juni 2022
Risbergs, Uddevalla
ISSN 1402-1978

AUTOTEXTADE SAMTAL OCH MÖTEN PÅ PLATS

TERA är en app som autotextar det andra säger i telefonsamtalet eller i mötet på plats. Trots att det är en app så kan du ringa till vem som helst och vem som helst kan ringa dig även om motparten inte har TERA. Samtalstexten kan sparas på din enhet (valfritt) om du kanske vill kolla igenom en konversation i efterhand. Fungerar tillsammans med hörapparater, CI och varseblivning. TERA kan vara ditt komplement till tolk när du till exempel är på språng och vill/behöver samtala med människor här och nu. **Kontakta oss gärna** om du har några funderingar eller behöver vägledning!

TERA: ALLT-I-ETT-LÖSNINGEN SOM KAN:

- Användas som bildtelefon (med eller utan textning). TERA är kompatibel med förmedlingsstjänster för bild- och texttelefoni.
- Autotexta det som sägs och läsa upp det du skriver för motparten i telefon och på plats, genom en inbyggd talsyntes.
- Synanpassas; storlek på font, vilken typ av font och färger på text och bakgrund går att anpassa efter dina behov.
- Ta emot samtal och ringa till mobiltelefoner och fasta telefoner - även om motparten inte har TERA.

TERA är kompatibel med både iPhone och iPad (en del regioner förskriver TERA ihop med en iPad).

HUR SKAFFAR JAG T-MEETINGS PRODUKTER?

Din region har i uppdrag att erbjuda hjälpmedel om du behöver det för att klara din vardag. Kanske har dina behov förändrats? Vänd dig till din region för hjälp – exempelvis Hörcentralen, Alternativ Telefoni eller Habiliteringen. Det är olika regler i olika regioner. Behöver du T-Meeting i ditt arbete? Ansök genom Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen.

Skanna QR-koden med din mobiltelefon för att få information om TERA på teckenspråk!

Skanna QR-koden för att besöka vår hemsida för att lära dig mer om våra produkter!

Så här kan ett telefonsamtal se ut med TERA, mellan en döv person och en hörande person. Det den hörande personen säger transkriberas till text och det du skriver blir uppläst av en inbyggd talsyntes.

T-MEETING
Vi gör det möjligt!

Mejl: sales@tmeeting.se

| tmeeting.se

| Bildtelefon: 0406060432@t-meeting.se

100 år med SDR

Dövas Tidning illustrerar Sveriges Dövas Riksförbunds (SDR) sekellånga utveckling som organisation. De utvalda historiska händelserna presenteras längs en tidslinje i form av en vågrörelse, precis som förbundets nuvarande logotyp står för – att få god vind genom böljande vågor.

SAMMANSTÄLLNING: CHARLOTTE GUSTAVSSON & NICLAS MARTINSSON
ILLUSTRATION: LINDA STÅL

1922

Svenska Dövstuförbundet bildas i Stockholm den 26 februari. 14 dövföreningar från det avlänga landet närvarar. Dan Andersson från Göteborg utses till ordförande.

1932

Förbundets första troliga logotyp.

1950

Svenska Dövstuförbundet byter namn till Sveriges Dövas Riksförbund. Anledningen är att ordet dövstum inte längre ska användas, vilket beslöts på kongressen året innan.

1923

Så här mycket kostar det att vara medlem hos SDR:

50 öre per manlig medlem
25 öre per kvinnlig medlem

Fr.o.m. 1932 inför SDR samma medlemsavgift för alla medlemmar.

1945

Svenska Dövstuförbundet och konkurrenten Sveriges Dövstummas Riksförening (tidigare namn: Riksorganisationen Social Dövstumtjänst), bildad 1936, slås samman. Den förstnämnda organisationens namn behålls. En ny logga tas fram, nu med initialerna SDF. Förbundet har för första gången en anställd och egna lokaler.

1945

Förbundet startar med olika service åt föreningarna under namnet Föreningstjänst: rabatterade inköp, föreläsningar och filmer. Bland föreläsarna finns döva personer, dövpräster, dövmissionärer, dövklärare och barn till döva föräldrar. En grupp inom förbundsstyrelsen bedömer föreläsarnas teckenspråksnivå och kunskaper för att undvika vissa hörande föreläsare som inte använder svenskt teckenspråk.

1945

Förbundet tilldelas ett 90-konto av Näringslivets granskningsnämnd, som kontrollerar att gåvor och stödannonser med mera går till rätt ändamål.

1966

SDR startar igång sin försäljningsverksamhet och öppnar ett avdelningskontor i Stockholm.

1955

SDR blir medlem i World Federation of the Deaf, WFD. Förbundet är sedan tidigare medlem i Dövas Nordiska Råd, DNR (grundat 1907).

1963

SDR blir huvuddelägare i Carlborgsons gård, i dag Västanviks folkhögskola som SDR är huvudman för.

1970

En ny logga utformas för SDR. Den blir omdiskuterad på grund av hur handformen för R är ritad. Handalfabetsbokstäverna kommer sedan att vara avbildade på lite olika sätt genom åren, där R-tecknet justeras för att långfingret inte ska peka uppåt.

1953

Förbundet skaffar ett eget hus i Borlänge.

1964

SDR blir medlem i Arbetarnas Bildningsförbund, ABF.

1972

SDR firar 50 år i Göteborg.

1958

SDR ordnar första folkhögskolekursen i föreningskunskap på Brunnsviks folkhögskola i Borlänge med döva lärare. Nu får döva vuxna fortbilda sig på svenskt teckenspråk.

1967

SDR:s första handlingsprogram tas fram. En av punkterna lyder "... bör SDR vara representerat i allt samhällsligt planeringsarbete som direkt avser de döva".

1995

SDR går med i European Union of the Deaf, EUD.

1995

SDR initierar två nya utmärkelser: Guldtecknet och International Award (i dag Lars-Åke Wikström's International Award).

1975

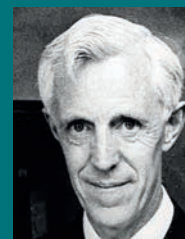
SDR flyttar sitt kontor från Borlänge till det nybyggda förbundshuset i Leksand.

1978

SDR startar sin videoverksamhet (i dag SVT Teckenspråk) i förbundshuset med egen studio.

1989

SDR stiftar en ny utmärkelse i Lars Kruths namn (en av dövrörelsens största profiler). Kruthmedaljen delas ut för första gången 1991.

1977

SDR:s biståndsverksamhet startar.

1985

SDR:s teckenspråksavdelning startar.

SDR får 850.000 till teckenspråksavdelningen

SDR får 850.000 kronor till teckenspråksavdelningen i regeringens proposition. SDR:s video får en ökning med 600.000 kronor. Nya bidraget till videon blir nu på 2,042 miljoner kronor. Stödet till handikapporganisationerna ökar med fem miljoner från 38 till 43 miljoner kronor.

1993

En ny logotyp tas fram, som fortfarande används i dag.

2009

Försäljningsavdelningen öppnar en fysisk butik i Leksand, SDR Gåvan.

2015

Efter organisationsöversynen Nya vindar lanseras SDR:s idéprogram med tydligare fokus på språk och kultur, delaktighet och tillgänglighet samt samhörighet och gemenskap. Det leder bland annat till stadgeändringar på SDR:s kongress 2017. Tidigare verkade SDR utifrån funktionsnedsättning, språk, kultur- och identifikation.

Från förbjudet språk till teckenspråk självklart

2022

SDR firar 100 år med bland annat sju jubileumsfester runt om i landet.

2022

SDR delar ut en fjärde utmärkelse, Alma Abrahamssons pris, för första gången.

1996

Rekordmånga medlemmar i SDR, 5 491 till antalet hos 40 dövöreningar.

2013

Första kvinnan på ordförandeposten, Hanna Sejlitz.

2019

All verksamhet koncentreras till Stockholm i och med att försäljningsavdelningen i Leksand inklusive telefonförsäljningen börjar avvecklas under 2018.

MEDLEMSANTAL 1996

I/1 - 31/12	Döv 0-15	Hörande 0-15	Döv 16-	Hörande 16-	Total
Stockholms Dövas Förening	61	77	751	228	1117
Uppsala Dövas Förening	10	-	69	7	86
Eskilstuna Dövas Förening	-	-	30	4	34
Fleru/Katrineholm D F	-	-	25	10	35
Linköpings Dövas Förening	11	-	35	15	61
Mjölby Dövas Förening	-	-	15	2	17
Norrköpings Dövas Förening	3	-	46	18	57
Nässjö Dövas Förening	2	-	28	7	37
Vätterbygdens Dövas Förening	9	-	85	24	118
Växjö Dövas Förening	8	-	24	18	50
Kalmar Dövas Förening	2	4	49	22	77
Gotlands Dövas Förening	-	-	16	2	18
Blekinge Dövas Förening	-	-	29	13	42
Dövas Förening i Hässelholm	2	1	33	29	65
Kristianstads Dövas Förening	-	2	47	36	85
Ängelholms Dövas Förening	-	-	15	7	22
Malmö Dövas Förening	19	57	201	81	358
Helingsborgs Dövas Förening	3	-	26	13	42
Landskronas Dövas Förening	-	-	18	5	23
Lunds Dövas Förening	19	7	78	34	138
Halmstads Dövas Förening	5	12	51	38	106
Göteborgs Dövas Förening	41	70	317	147	575
Uddevallas Dövas Förening	2	4	23	7	36
Boris Dövas Förening	2	4	42	25	73
Trollhättans Dövas Förening	7	19	101	46	173
Vänersborgs Dövas Förening	14	18	42	15	89
Lidköpings Dövas Förening	-	-	11	5	16
Skövde Dövas Förening	-	-	23	18	41
Karlstads Dövas Förening	10	18	62	24	114
Örebro Dövas Förening	82	105	305	113	605
Västerås Dövas Förening	1	-	67	11	79
Dalarnas Dövas Förening	8	39	134	109	290
Gävleborg/Hälsinglands D F	9	8	69	50	136
Medelpads Dövas Förening	8	28	66	36	138
Örnsköldsviks Dövas Förening	-	-	19	2	21
Härnösands Dövas Förening	16	20	77	19	132
Jämtlands Dövas Förening	2	4	31	26	63
Skellefteå Dövas Förening	5	19	55	30	109
Umeå Dövas Förening	-	-	66	16	82
Norrbottens Dövas Förening	3	10	57	61	111
Summa totalt	364	526	3238	1363	5491

Läs och se mer:

Så har samhället för döva vuxit fram, s. 10

Tre kvinnliga SDR-pionjärer, s. 14

Så har förbundet nått sina medlemmar och föreningar genom tiderna, s. 40

+ Se gärna SDR:s jubileumsfilm på svenskt teckenspråk under jubileumsturnén i höst och annat historiskt material på sdr.org/100ar

Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning

Du behöver inte ha några förkunskaper i svenskt teckenspråk, men det kan vara en fördel om du är bekant med dövas situation och språk i Sverige.

Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning, 180 hp, är ett samarbete mellan Institutionen för svenska och flerspråkighet/ Tolk- och översättarinstitutet och Institutionen för lingvistik/ Avdelningen för teckenspråk.

Sen anmälan öppnar 15 juli.

tolk.su.se/ktt

Tolk- och översättarinstitutet
Institutionen för svenska
och flerspråkighet

NerikeTolkarna AB

NerikeTolkarna AB är ett av Sveriges största tolkbolag. Huvudkontoret finns i Örebro och vi har även filialer i Härnösand och Visby. Vi erbjuder bland annat teckenspråkstolkning, dövblindtolkning, skrivtolkning och syntolkning. Läs mer om oss på www.neriketolkarna.se eller beställ tolk på bokatolk@neriketolkarna.se

SÖKER DU JOBB?

Vi bidrar till en mer inkluderande arbetsmarknad med döv-, teckenspråk- och mångfaldsperspektiv.

Steget till ditt nästa jobb börjar på www.kompetenskompassen.nu

kompetenskompassen

myMMX

Välkommen till nya myMMX

Nu har **myMMX**-apparna fått nytt utseende och uppdaterats för en bättre och modernare användarupplevelse.

myMMX är bild- och texttelefoni för dig som vill ha ett konto till alla dina enheter. Det är en snygg och enkel app att ringa med. Med **myMMX** kan du ringa till andra bild- och texttelefoner, samt tjänster som *Bildtelefoni.net* och *Texttelefoni.se*. Logga in på PC, iOS och Android med samma konto. Du väljer själv vilken enhet du använder.

Läs mer eller kontakta oss:
mymmx.se

Intresserad?

Kontakta förskrivarna i din region för att få **myMMX**.
Ett konto till alla dina enheter.

myMMX finns i tre modeller

myMMX tc för video- och texttelefonsamtal. **myMMX text** för texttelefonsamtal. **myMMX db** för video och textsamtal för dig med dövblindhet eller kombinerad nedsatt hörsel och syn.

Så har samhället för döva

Sedan SDR:s grundande 1922 har samhällsutbudet för döva i Sverige vuxit fram till stor del tack vare alla eldsjälar, allierades och förbundets kamp. Det kan liknas vid **ett träd och dess årsringar**. Det här är ett axplock över vad som fanns eller tillkom i samhället just då och fortfarande finns. De flesta namn som nämns är vad de heter i dag och alla samhällsinrättningar är inte heller rikstäckande.

SAMMANSTÄLLNING: CHARLOTTE GUSTAVSSON & NICLAS MARTINSSON

vuxit fram genom åren

1920-TALET

- Förskolor
- Dövföreningar
- Dövskolor
- Dövpräster
- Tryckta blad och tidningar

1930-TALET

- Fortsättningsskolor
- Arbetsförmedlare i form av dövkonsulenter
- Folkhögskolekurser

1940-TALET

- Dövas rätt till rättegångstolk

1950-TALET

- Teoretiska studier på gymnasienivå vid Blockhusudden
- Döva får ta körkort utan några geografiska restriktioner

1960-TALET

- Västanviks folkhögskola
- Teckenspråkstolkutbildning
- Kostnadsfri tolktjänst
- Riksgymnasiet för döva i Örebro
- Teckenspråkskurser för föräldrar till döva barn

1970-TALET

- Riksteatern Crea (tidigare Tyst Teater)
- Dövpsykiatrisk vård
- Svensk teckenspråksforskning vid Stockholms universitet
- Teckenspråkslärarutbildning
- SVT Teckenspråk (tidigare SDR:s videoavdelning)
- Textade tv-program
- UR Teckenspråk

1980-TALET

- Forskning i svenska som andraspråk för döva vid Stockholms universitet
- Texttelefoni.se, en samtalsförmedlande tjänst
- Utbildning för nyanlända i svenskt teckenspråk, svenska och om hur Sverige fungerar
- SVT Nyhetstecken

1990-TALET

- Bildtelefoni.net, en samtalsförmedlande tjänst
- SVT Nyhetstecken sänder nyheter varje vardag
- Mo Gård folkhögskola (numera SIMA Folkhögskola)

2000-TALET

- Språkvårdare i svenskt teckenspråk vid Språkrådet
- Dövteam
- Teckenspråkiga vårdboenden

2010-TALET

- Asylmottagning för döva i Leksand
- Utbildning för döva teckenspråkstolkar och översättare
- Bildtelefoni.net har öppet dygnet runt
- Textade svensktalande filmer på bio
- Teckenspråkstolkade tv-program även hos TV4, inte bara SVT och UR
- BOUJT – Barn- och Ungdomsjour på Teckenspråk
- NKJT – Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk

2020-TALET

- Teckenspråkigt skyddsboende för våldsutsatta kvinnor, barn och icke-binära

Olika varianter av emojin för döv.

Vad döva har kallats under årens lopp

När förbundets historia börjar på 1920-talet kallades döva för dövstumma och hörselskadade för döva.

1921 bildades en förening för hörselskadade. Den fick namnet Svenska föreningen för dövas väl, det är föregångaren till Hörselskadades Riksförbund.

1922 bildades Svenska Dövstumförbundet – det är föregångaren till Sveriges Dövas Riksförbund.

När staten övertog ansvaret för dövstumskolorna 1938, blev en av dem – skolan i Örebro – en skola för "oegentligt" dövstumma, det vill säga elever med hörseltest eller barn som fötts hörande men tidigt blivit döva och/eller döva barn med bra tal.

Under den här tiden fanns begrepp som lomhörda, vokaldöva, tondöva, döva. Eller lite döv, rätt döv och helt döv. Alla dessa ord användes för personer som hade olika typer av hörselskador.

1948 ändrade Svenska föreningen för dövas väl namn till Hörselfrämjandets Riksförbund.

Ordet hörselskadad började användas 1949. Vid Svenska Dövstumförbundet kongress i Göteborg beslutade ombuden att ändra "dövstum" till "döv" och den 1 januari 1950 ändrade förbundet namn till Sveriges Dövas Riksförbund.

Den 1 januari 1953 försvann ordet dövstum ur officiella texter. Det var dåvarande Skolöverstyrelsen som beslutade att i fortsättningen använda ordet döv.

Under 1970-talet använde man begreppen döv, svårt/gravt hörselskadad, medelsvårt hörselskadad och lätt hörselskadad. (Källa: *Den gemensamma kraften, SDR 1922-1997*).

I dag finns det andra begrepp, såsom teckenspråkig, personer med hörselnedsättning och döva med ci (cochlea implantat). Inom dövsamhället lyfts också personer med dövblindhet och döva+ (döva med funktionsvariation). Det finns även andra benämningar på personer som har anknytning till döva: CODA (barn till döva föräldrar), SODA (hörande som har döva syskon), och DODA (döva barn till döva föräldrar).

SDR:s syn i dag:

Vad innebär det att vara döv?

Att vara döv är mer än att bara sakna hörsel. Alla döva är olika och med teckenspråk som grund utgör vi en språklig och kulturell gemenskap. Vi finns i alla åldrar och har rätt att välja det språk som skapar delaktighet på våra villkor och passar bäst vid olika situationer och tillfällen. Vi har olika preferenser kring språkval och kommunikation genom teckenspråk, skrivet och talat språk.

I majoritetssamhället beskrivs döva ofta som människor med funktionsnedsättning, men betraktas också som en minoritetsgrupp som använder teckenspråk. Dövhet är det medicinska perspektivet på en förlust av hörsel.

Flera döva beskriver sig som "stendöva" medan andra beskriver sig som döva men kan uppfatta ljud med hörseltekniska hjälpmedel. Flertalet döva är det redan från födseln, men människor kan även bli döva senare i livet.

Den medicinska termen dövhet ska inte förväxlas med ordet döv. Anledningen är att det inte alltid står i direkt relation till hur mycket personen hör och använder tal, utan det handlar också om identitet. Att vara döv handlar om känslan av tillhörighet i en kulturell och språklig minoritet där teckenspråk är en viktig del av gemenskapen.

KÄLLA: SDR.ORG

"Teckenspråk är så mycket mer än bara ett språk!"

★ ★ ★ Är du mellan 6-21 år gammal och vill få stöd på teckenspråk? ★ ★ ★

★ ★ ★ Vi syssnar, peppar och stöttar! ★ ★ ★

Vi är BOUJT - Barn och Ungdomsjour på Teckenspråk!

Vi är en barn- och ungdomsjour som erbjuder stöd på teckenspråk på webben. Du kan själv välja på vilket sätt du vill få stöd. Vi erbjuder videochatt, textchatt, mejl och frågelåda. Du bestämmer själv vad du vill prata om. Alla ämnen är okej och det finns ingen fråga som är för stor eller för liten. Besök gärna vår hemsida för att få mer information!

BOUJT

Du kan välja att vara anonym och vi har tystnadsplikt.

Videochatt eller textchatt

Mejl

Frågelåda

www.boujt.se

Såväl äldre och otidsenliga begrepp som modernare begrepp

Lomhörd Lite döv Rätt döv Helt döv Dövstum Oegentligt dövstum
Oegentligt döv Döv Hörselskadad Gravyt hörselskadad Svårt hörselskadad
Medelsvårt hörselskadad Lätt hörselskadad Person med hörselnedsättning
Hörfin Stendöv Diamantdöv Teckenspråkig Teckenspråkig döv Döv med CI
Icke-hörande Barndomsdöv Vuxendöv Åtbördsspråk Tecknad svenska
Dövas teckenspråk Teckenspråk Svenskt teckenspråk Visuellt språk
Visuellt och gestuellt språk Tvåspråkighet Flerspråkighet Språkbad Syssna
Majoritets- och minoritetsspråk Dövsvenska Babytecken Språkförtryck
Språkdeprivation Sen språkinläring Deaf Power Dövmedvetande Dövmakt
Dövidentitet Dövkultur Deaf gain - Fördel döv Sign gain - Fördel teckenspråk
Deafhood Deaf Empowerment Deaf resilience - Döv resiliens Dövkompetens
Dövstumskola Dövskola Specialskola Handikapp Funktionsnedsättning
Funktionshinder Funktionsvariation Funkofobi Hörselnorm Normalisering
Normer och värderingar Allierade Tillgänglighet Delaktighet Integration
Segregation Diskriminering Behov Rättighet Språklig rättighet
Mänskliga rättigheter Tolkningsföreträdare Minoritetsstress Mikroaggression
Dövrealia Dövstudier Dövhistoria Dövsamhälle Dövvärlden Kolonialism
Oralism Audism Internaliserad audism (Castberggårds syndrom) Abelism
Linguisticism (språkförtryck) Kulturell appropriering De'VIA! Visual Vernacular
Teckenspråkspoesi Teckenspråksgestaltning Teckenspråksartist
Dövtolk Kulturtolk Teckentolk Teckenspråkstolk Döv teckenspråkstolk

(Syftet med den här sidan är att visa olika begrepp som används eller har använts i dövhistorien och -samhället, och att väcka diskussion och nyfikenhet om vad olika benämningar står för. DT gör inga anspråk på att ge en fullständig bild.)

TRE KVINNOR TRE PIONJÄRER

TEXTER: NICLAS MARTINSSON

SDR:s första kvinnliga styrelsemedlem

1944 började glastaket krossas hos Svenska Dövstumförbundet. Det var då förbundet fick sin allra första kvinnliga styrelsemedlem, Vilma Renner (1892-1968).

Hon var suppleant i interimsstyrelsen*. Året därpå blev hon ordinarie ledamot, en post som hon hade fram till 1951. Under sin sista tvååriga mandatperiod var hon med när ordet stum ströks 1949 och förbundet bytte namn till Sveriges Dövas Riksförbund 1950.

Vilma Renner var redan innan hon blev invald i förbundsstyrelsen aktiv i Stockholms Dövas Förening. Hon blev dess andra kvinnliga vice ordförande 1927. Vidare var hon även engagerad i Dövas kvinnoförening i Stockholm och var bland annat dess vice ordförande i många år.

Hur var Vilma Renner som person? DT tar kontakt med hennes barnbarn, Kaj Renner, för att veta mer. Han säger att han enbart har positiva minnen av sin farmor.

– Farmor var alltid positiv och snäll. Det märktes att hon var en stark och bestämd person, men hon kunde också vara temperamentsfull. Jag minns ett tillfälle då hon intensivt tecknade ordet "aldrig" mitt i en mening med en stor, svepande gest som en liten del av det hon ville ha sagt.

Han kommer också ihåg hur hans farmor sömlöst kunde växla mellan tal och teckenspråk beroende på vem hon mötte. Hon var även skicklig på att anpassa sitt teckenspråk. Exempelvis kunde hon teckna taktilt med dövblinda. Hon var född hörande och förlorade hörseln vid sjuårsåldern på grund av hjärnhinneinflammation.

– Hon sörjde det men klagade aldrig över att hon inte längre kunde höra. Det speciella med henne var hennes språkliga förmåga. Hon kunde på ett ledigt sätt prata med såväl döva som hörande, säger Kaj Renner.

Vilma Renner var till yrket sömmerska. Hon ledde syaftnar, föreläste ibland på SDF och inom SDR (på olika platser i landet) med mera.

– Farfar Ernst var också aktiv i döv föreningen. Han och Vilma ville verka för dövas bästa, berättar Kaj Renner, som kommer från en familj med döva släktingar i *hela åtta* generationer från början av 1800-talet och framåt.

*Förbundet genomgick en omorganisation 1944 och slogs samman med konkurrenten Svenska Dövstummas Riksförening året därpå.

Vilma Renner. FOTO: SDF

SDR:s första kvinnliga vice ordförande

Eva Norberg som nyinvald 2:a vice ordförande 1989, här på banketten.

Eva Norberg skrev historia 1983. Då blev hon Sveriges Dövas Ungdomsförbunds första kvinnliga ordförande.

– Folk tyckte att det var roligt med en kvinna på ordförandeposten, men det var aldrig någon större diskussion om vikten av jämställdhet inom ungdomsförbundet, minns Eva Norberg.

När DT kontaktade henne med anledning av att hon utsågs till SDR:s första kvinnliga vice ordförande* 1989, svarade hon att det kom som en överraskning för henne.

Både inför och på SDR:s kongress i Borlänge var det inte heller mycket snack om hur viktigt det var med en jämn könsfördelning i förbundsstyrelsen. Resultat: hela sju herrar och endast två damer blev invalda.

– På 1980-talet var vi inte medvetna om jämställdhet på samma sätt som i dag, säger Eva Norberg som dock kommer ihåg att såväl valberedningen som ombuden ansåg att det skulle vara en god geografisk spridning.

Samtidigt upplevde hon aldrig att hon blev sämre behandlad för att hon var kvinna. Snarare att hennes kompetens och föreningskunskap togs tillvara. Hon minns dock en incident på World Federation of the Deaf (WFD)-kongressen i Tokyo 1991. Då var hon 30 år gammal.

– När jag skulle tvätta händerna på toaletten, kom en dam fram till mig. Hon ville utbyta visitkort. När hon såg på mitt visitkort att jag var 2:a vice ordförande, sa hon ”Nej, det är inte möjligt” eftersom jag såg ung ut.

Eva Norberg undrar om hon hade blivit bemött på samma sätt om hon var en man. Hon gläds över att det har kommit fler kvinnliga vice ordförande och ordförande efter henne, och att mansdominansen har minskat sedan 1989.

Hon är dock av åsikten att det har varit alltför stort fokus kring jämställdhet och mångfald inför SDR-styrelsevalet på senare år. Det viktigaste är att alla styrelsemedlemmar ska ha en stark grund att stå på. Här menar hon att de ska ha föreningskunskap, god kännedom om dövrörelsen och om dövas historia, kultur och språk. Detta i kombination med att de har olika kompetenser som kompletterar varandra.

Det är naturligtvis ett plus om samtliga styrelsemedlemmar speglar Sveriges befolkning på ett bra sätt (sett till kön, geografisk spridning, ålder och härkomst med mera), säger hon.

*2:a vice ordförande 1989-1992

SDR:s första kvinnliga ordförande

Den 15 juni 2013 nåddes en milstolpe – Hanna Sejlitz valdes till ordförande på kongressen i Malmö. Därmed blev hon den första kvinnan att leda förbundet i dess 91-åriga historia.

– Jag blev glad och hedrad över att bli tillfrågad om jag ville ställa upp som ordförandekandidat, och kände ett starkt stöd, säger Hanna Sejlitz, nio år senare.

SDR har en mycket stor betydelse för henne; en organisation som sätter det svenska teckenspråket i främsta rummet på olika områden som arbetsmarknad, utbildning och kultur. Självt växte hon upp utan teckenspråk och började i mellanstadiet bli alltmer medveten om hur hon som gravt hörselskadad försökte hitta strategier för att hänga med i samtalet. I möten med döva förstod hon att teckenspråk innebar delaktighet och trygghet – att kunna se vad alla pratade om utan att behöva anstränga sig.

Hanna Sejlitz betonar att samtidigt som hon kände sig smickrad över att just hon blev vald till ordförande, såg hon att det hade funnits många duktiga kvinnor före henne som kunnat bli ordförande. Hon var också medveten om att det inför kongressen fanns ett starkt tryck på att det var dags för en kvinna att ta över rodret. Självt upplevde hon att hennes kön bara var en av många parametrar som avgjorde varför hon ansågs lämpad att leda förbundet.

Hon minns WFD:s kongress i Istanbul 2015. Samtliga ordförande som representerade respektive nordiskt dövförbund var kvinnor, något som väckte uppmärksamhet och förundran. Hon kommer ihåg ett möte hon hade med en kvinna från Rwanda, som SDR tidigare hade biståndsprojekt i.

– Hon blev ytterst inspirerad då det rwandiska dövförbundet inte var lika jämställt som vårt. Det stärkte henne i hennes engagemang i Rwandas kvinnoförbund för döva. SDR var en positiv förebild, säger Hanna Sejlitz, som var ordförande 2013-2016, och sedan generalsekreterare för SDR 2016-2017.

I dag är hon generalsekreterare för Hörselskadades Riksförbund. Hon gläds över att allt fler kvinnor har ledande befattningar i Sverige. Men mycket återstår innan samhället är helt jämställt.

– Kvinnor tjänar fortfarande mindre än män och lägger ner mer tid på obetalt arbete i hemmet. Samhället måste bli bättre på att ge kvinnor möjligheter att göra karriär.

Hanna Sejlitz 2013.

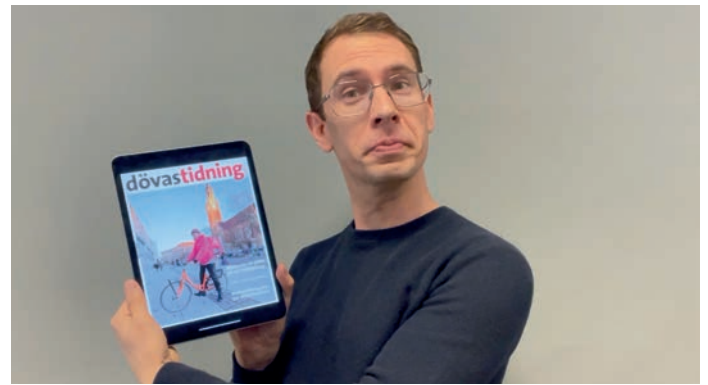

Mesch Consulting utför uppdrag inom arkivering, förbundsadministration och evenemangsstöd. Ägaren Urban Mesch skriver även dövhistoriska böcker.

Mesch.

MESCH CONSULTING

+46-76-1740050 (SMS)
meschconsulting@outlook.com
www.dovidrottenshistoria.se

Nu kan du få Dövas Tidning som pdf

Nu kan du som SDR-medlem eller prenumerant få Dövas Tidning som pdf istället för papperstidningen. Tre fördelar med pdf-tidningen:

- Du kan läsa var, när och hur du vill
- Du får alltid pdf-tidningen på en bestämd dag
- Du gör en insats för miljön

Om du är intresserad av att få DT som pdf via e-post, är du välkommen att mejla din beställning till pdf@sdr.org. Uppge följande uppgifter:

- För- och efternamn
- Postort
- E-postadress

Läs mer på dovastidning.se/pdf-tidning

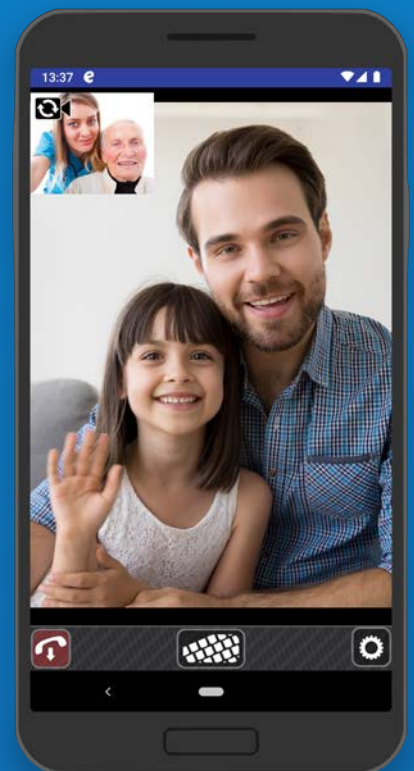
Omnitor

Tillgänglighet och trygghet

eCtouch
BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Dags att söka specialskola

Sista ansökningsdag 15 november

Specialpedagogiska skolmyndigheten driver flera specialskolor runtom i landet. Bland annat **Hällsboskolan** i Stockholm och Umeå för elever med grav språkstörning och **Ekeskolan** i Örebro för elever med synnedläggelse och ytterligare funktionsnedsättning.

Skolorna lär ut samma saker som grundskolan gör, men på ett sätt som är anpassat till eleverna och deras förutsättningar. Här får eleverna till exempel en anpassad lärmiljö, lärare med specialistkompetens och läromedel som gör det lättare att förstå och lära. De flesta av våra skolor har också boende för elever som bor långt från sin skola.

Skicka ansökan senast den 15 november 2022 via www.spsm.se/sokaskola

När ansökan kommit in, bedömer en nämnd vilka elever som ska tas emot i specialskolan.

Vill du veta mer eller besöka en av våra skolor?

Ring oss på 010 473 50 00 eller titta in på

www.spsm.se/specialskola

Att få kommunicera är en mänsklig rättighet

Helalivet omsorg erbjuder insatser på teckenspråk.

Daglig verksamhet LSS

Vill du vara ute på praktik, enskilt eller tillsammans med andra?

Vi tror att deltagande i samhällslivet bidrar till personlig utveckling och ger en känsla av tillhörighet.

Hos oss får du en stor variation av arbetsuppgifter och aktiviteter.

Du väljer dagens arbetsuppgifter utifrån intresse och dagsform.

Boendestöd

Vi vill bidra till att du får en väl fungerande tillvaro. Vi erbjuder dig ett tryggt stöd i vardagen.

Vi stöttar dig i ditt hem med det du behöver hjälp med så som tvätt, städ, inköp och matlagning.

Vi kan även stötta dig i kontakt med myndigheter och andra samhällsfunktioner samt i olika sociala situationer.

Kontakt

Du kan läsa mer om oss och våra verksamheter på

www.helalivetomsorg.se

Eller mejla oss till

info@helalivetomsorg.se

Helalivet
Omsorg

Motorstopp – hur kan man ringa då?

INNAN TEXTTELEFONEN KOM

Döva personer har funnits sedan urminnes tider. De var precis som alla andra, men det var ett problem: kommunikation på distans.

Alexander Graham Bell, telefonens uppfinnare, var döv lärare. Han var intresserad av att hjälpa hörselskadade och döva människor. Han uppfann något som skulle kunna betecknas som ett tidigt hörselhjälpmedel. Det utvecklades sedan till att han tog patent på den första telefonen 1876.

Telefonen blev en succé och spreds över hela världen. Men fast intentionerna var goda, så hamnade döva och hörselskadade ändå utanför. Det skulle dröja tills 1970-talet innan texttelefonen kom. Innan dess fick döva personer be hörande anhöriga om hjälp att kommunicera. Det var sällan perfekt.

Men hur skulle det gå för alla DODA (Deaf of deaf adults; döva barn till döva föräldrar)? Många döva personer som hade döva föräldrar själva känner till problemet.

DT har intervjuat en person som vet hur det var på den tiden.

Hans Sjöberg, Skellefteå, har döva föräldrar och även döva syskon.

Innan texttelefonen kom, så kommunicerade han genom att skriva brev eller be någon hörande ringa. Eller helt enkelt åkte till olika platser. Det var jobbigt, tyckte han. Det var skönt när texttelefonen kom och senare tekniker. Nu använder han ett flertal olika kommunikationssätt:

– Jag använder sms, videosamtal och bildtelefon. Då behöver man inte vara beroende av någon annan och blir självständig, samt för min egen säkerhet.

Han berättade om ett frustrerande minne då han var tvungen att klara sig själv innan mobilen kom.

– Jag minns en gång när jag körde trike (trehjulig motorcykel, reds anm) och motorn gick sönder på E4:an. Då fick jag gå till en gård och bad hen på gården att ringa en kompis för att be om en släpvagn för att hämta triken och mig.

När man befann sig på olika platser och ville skicka ett meddelande, så var det ett vanligt tillvägagångssätt bland alla DODA.

– Jag skickade ett brev eller bad nån ringa till släktingar (som också bodde i Öjebyn där han växte upp) som sedan fick åka och meddela mina föräldrar.

TEXT: MICHAEL LUNDGREN

”Det blev dyra telefonräkningar”

NÄR TEXTTELEFONEN KOM

I september 1977 tillsattes den så kallade Texttelefongruppen, bestående av bland annat SDR:s dåvarande ordförande Bengt-Olof Mattsson som expert. Man räknade med att den första texttelefonen skulle nå de första döva 1979 och första halvåret 1980.

Man beräknade behovet till 3000 texttelefoner.

Den 1 juni 1979 biföll riksdagen regeringens förslag om texttelefoner för ”vissa kommunikationshandikappade”. Förslaget innebar ordination av bidragsberättigade hjälpmedel från och med 1 juli 1979. Televerket fick ett särskilt statsbidrag för denna verksamhet. Själva texttelefonutrustningen tillverkades av Teli, som var Televerkets industridivision.

Men det går förstås inte att lansera en helt ny produkt utan tester. Det är här Inga-Britt Andersson, Glanshammar, kommer in i bilden.

Därför tog DT kontakt med henne. Hon, som hade en hel del att berätta, var en av de personer som deltog i en försöksverksamhet under 1970-talets andra halva. Hon berättade att det inledningsvis var gratis och att man ringde mycket till varandra.

Hon fick en katalog med flera olika telefonnummer som hon kunde ringa.

– Det var spännande och roligt att kunna kontakta vänner och att skriva hela tiden! Med tiden avtog det, berättar hon.

Som sagt var det gratis i början, men så kom de första telefonräkningarna och det blev en chock när de var på 700-800 kronor. Då minskade hon på texttelefonerandet.

Att föra texttelefonsamtal på skriven svenska var inga problem, eftersom svenskan är hennes andra språk.

– Ja, jag är ganska bra på svenska, så det var inga problem.

På frågan om hon fortfarande använder texttelefon i datorn eller i mobilen eller om det är bildtelefon/videosamtal i mobilen som gäller i dag, svarar hon:

– Ja, nu sitter jag här vid min bildtelefon och det är utmärkt storlek på skärmen. Men ibland brukar jag sitta med min mobil och den har en liten skärm, så det blir lite jobbigare. Men bekvämt att ha med den överallt som när jag är i stan eller åker bil. Men när det ringer i mobilen, så svarar jag och hälsar att jag ringer tillbaka när jag kommer hem. Teknikutvecklingen är otrolig! avslutar hon.

TEXT: MICHAEL LUNDGREN

”Onekligen skönt att kunna se varandra”

FOTO: OMNITOR

Modernare bildtelefon.

NÄR BILDTELEFONEN KOM

Bildtelefonen har en mycket intressant historia. LM Ericsson och Televerket inledde tester som pågick mellan 1972 och 1974. Men det var för dyrt för privatpersoner och överföringarna var analoga och mycket långsamma. Samtidigt blev

bildtelefonen känd för allmänheten genom barnprogrammet Från A till Ö, där huvudpersonen Hedvig brukade ringa upp sin syster.

Men det var först på 1990-talet som bildtelefoni för teckenspråkiga kom i gång på allvar när Gunnar Hellström grundade Omnitor. I samband med att bredband, det vill säga tekniken för överföring av data i hög hastighet, växte i början av 2000-talet, så utvecklade Omnitor bildtelefonssystemet Allan eC. Resten är historia.

DT har intervjuat Örebrobon Addiswa Stenström, liksom många andra döva, var glada över att få en bildtelefon. Det var fantastiskt att få en ny teknisk lösning som underlättar kommunikation för döva.

I början var hon med i ett projekt som Sprida i Örebro drev

och ett fåtal döva hade en bildtelefon hemma. Efter projektets slut blev bildtelefonen mer etablerad.

– Då kunde jag ringa till flera och ha samtal på svenskt teckenspråk. Det var onekligen skönt att kunna se varandra. Jag kände mig dock bekväm med att skriva på texttelefonen, på den tiden använde jag den till att kontakta sjukvården, myndigheterna och liknande.

Men bildkvaliteten på bildtelefonen var inte lika utmärkt som i dag. Men det fungerade ok. Det kunde dock hända lite lustiga saker med bildtelefonen som att:

– Det hände att personen som jag ringde till, inte hade någon aning om att kameran var på och det var underhållande att se vad hen gjorde, säger hon leende.

Hur använder du bildtelefonen i dag?

– Jag har ingen fysisk bildtelefon, utan jag använder mobilen och i den finns allt! Jag ringer till familj och vänner via videosamtal. Men jag brukar ringa Bildtelefoni.net via webbappen på datorn när det är viktiga samtal. Tidigare var det texttelefonen som gällde, men i dag ringer jag hellre sådana samtal via bildtelefon, avslutar hon.

TEXT: MICHAEL LUNDGREN & SARAH REMGREN

“Alla blev lyriska när Nec e616 kom”

VIDEOSAMTAL I MOBILEN

2004 var ett speciellt år för då lanserades mobilen Nec e616 och förändrade många dövas liv. Det var en lång kö utanför mobiloperatören 3:s butik på Kungsgatan i Örebro. Vad som var banbrytande med mobilen var att man till en fast kostnad kunde ringa videosamtal hur ofta man ville i 3:s mobilnät.

Karine Arushanyan Khoshchin, Kumla, bodde i Örebro när det begav sig. Då gick hon första året på Risbergsgymnasiet. Hon minns Nec e616 mycket väl. En helt ny värld öppnade sig för henne och hennes vänner. Nu kunde de inte bara skicka sms utan också ringa videosamtal var de än befann sig.

– Jag hade köpt en ny mobil innan Nec e616 släpptes. Alla blev lyriska över den. Jag var så förtvivlad och bestämde mig att försöka stå ut med mobilen som jag precis köpt, berättar hon.

Nec e616 var dock för bra för att inte ha. Så hon gav upp efter några månader och köpte ett exemplar av mobilen. Hon slapp dock köa till 3:s butik.

– Jag bara gled in och köpte en till mig. Jag var lycklig över att döva kunde ringa varandra på vårt språk. På stan var det döva som

tecknade med sina Nec e616 och hörande råstirrade på oss. Men jag brydde mig inte.

Hon brukade ringa videosamtal med sina vänner på kvällarna. En annan fördel med mobilen var när man behövde en vägbeskrivning. Då kunde man förklara, peka och visa hur omgivningen såg ut med hjälp av mobilen.

Om bildkvaliteten säger hon:

– På den tiden tyckte nog alla att det var bra bildkvalitet. Det var ju den första mobilen med videosamtalsfunktion, som fick stort genomslag. I dag vet vi att det var mycket sämre bildkvalitet – bilden var så ”pixlig” och ryckig. Dagens mobilkameror är så mycket bättre.

Vad var bra och dåligt med Nec e616?

– Det var lätt att ställa mobilen på en yta, anpassa kameravinkeln och teckna med båda händerna. Det dåliga med den var batteriet, jag hade alltid extra batteri med mig. Vett och etikett vid videosamtal har också förändrats. I dag tänker vi mera på ljus och var vi står för att få bra bild. 2004 hade vi ibland videosamtal där det var svårt att se varandra på grund av grodperspektivet, och vissa svarade till och med när de satt på toaletten!

TEXT: SARAH REMGREN

Över 300 anmälda!

Från förbjudet språk till teckenspråk självklart

SDR 100

1922 - 2022

Varmt välkommen till våra 100-årsfester!

Göteborg

Lördagen 20 augusti
Göteborgs Dövas Förening

Örebro

Fredagen 14 oktober
Dövas Förening i Örebro

Malmö

Lördagen 27 augusti
Malmö Dövas Förening "Svenske"

Leksand

Lördagen 22 oktober
Dalarnas Dövas Förening

Sundsvall

Lördagen 3 september
Medelpads Dövas Förening

Umeå

Lördagen 29 oktober
Umeå Teckenspråks Förening

Stockholm

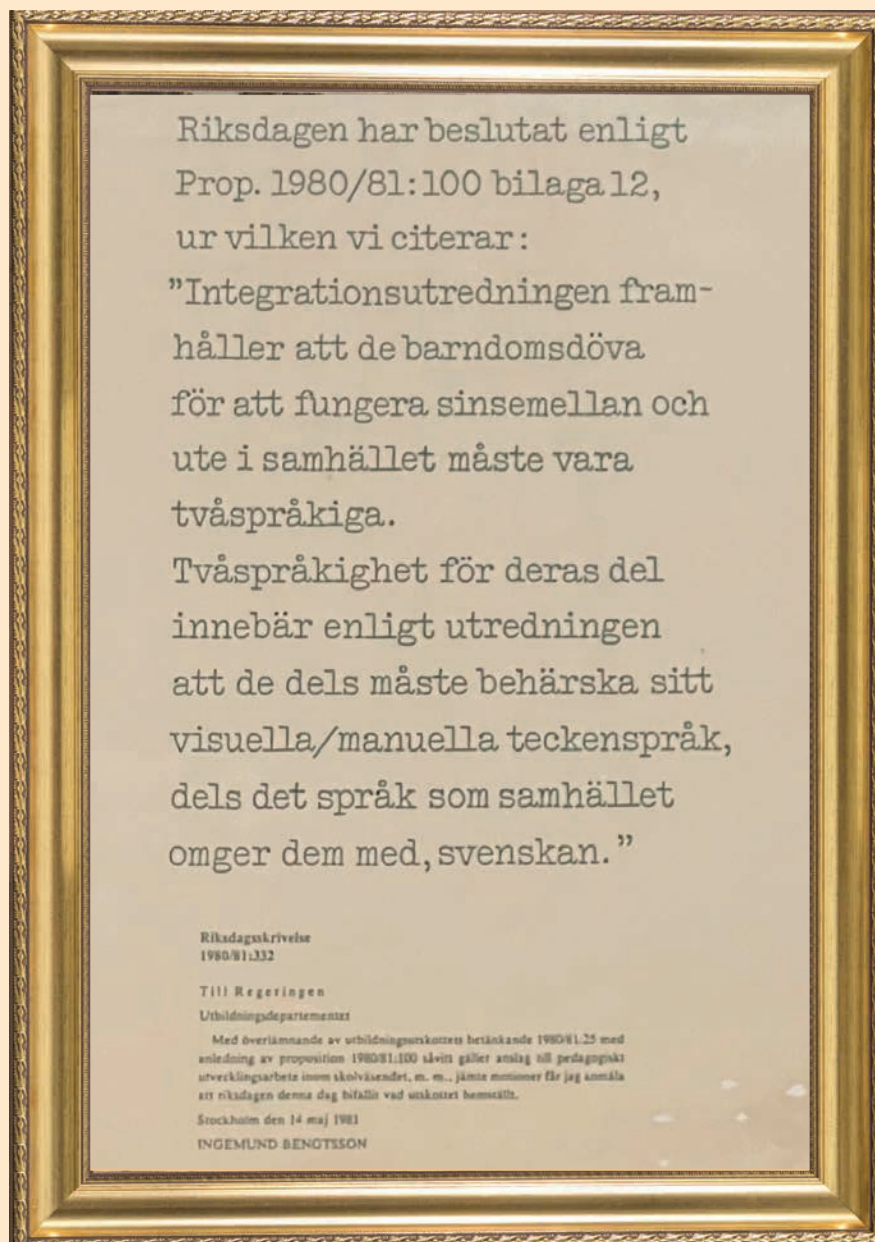
Lördagen 1 oktober
Stockholms Dövas Förening

Våra värdar

Abdi Mohamed & Thyra Lindström

Delta på den plats och tid som passar dig!
Anmälan är öppen till och med 23 juni.
Vi öppnar anmälan igen från den 4 augusti - enbart
för de orter där det finns platser kvar.
Mer information: www.sdr.org/100ar

Teckenspråk i skolan

Den 14 maj 1981 blev teckenspråket officiellt erkänt som ett språk, något Sverige var först med i världen. Två år senare infördes en tvåspråkig undervisning – teckenspråk och svenska – i specialskolan för döva och hörselskadade elever. Inte bara det, teckenspråk blev också ett skolämne. Det speciella här var att eleverna fick lära sig mer om sitt eget språk.

På nästa sida möter du Kerstin Olsson, mångårig teckenspråklärare, som berättar om hur teckenspråk som skolämne har utvecklats under hennes tid på Manillaskolan 1987-2018. Dessutom avslöjar Kenneth Eklindh, tidigare undervisningsråd på Skolöverstyrelsen, att det fanns ett stort motstånd mot införandet av den tvåspråkiga undervisningen i specialskolan 1983.

Kerstin Olsson i en undervisningssituation. ARKIVFOTO: JAN BÖRJESSON/NIKLAS WIKMAN/SPSM

Kerstin Olsson i dag. FOTO: NICLAS MARTINSSON

”Jag vill att eleverna ska veta mer om och känna stolthet över sitt eget språk”

Kerstin Olsson är den som undervisat längst i och om svenskt teckenspråk i specialsolan, mellan 1987 och 2018. Om den första tiden som teckenspråklärare säger hon:

– I början fanns det en viss attityd. Elever sade ”Men varför ska vi lära oss teckenspråk? Vi kan ju teckenspråk redan”, säger hon.

Kerstin Olsson brann för att döva barn och ungdomar skulle få lära sig mer om svenskt teckenspråk. En förmån som hon aldrig fick som liten. Hon studerade inte sitt eget språk förrän hon var 34 år gammal. Hon började plugga teckenspråk vid Stockholms universitet 1984. Det var som att en ny värld öppnade sig för henne. Att kunna teckna var en sak, men att kunna beskriva hur språket var uppbyggt var något helt annat.

Parallellt med teckenspråkskurserna gick hon speciallärarutbildningen på Lärarhögskolan i Stockholm. En del i utbildningen var att hon läste antropologi. Hon nämnde för Brita Bergman (i dag professor emerita i teckenspråk) att hon funderade på att göra praktik på en sameskola.

– ”Självklart ska du göra det!” blev svaret. Hon pratade med en professor i religionshistoria, som i sin tur hjälpte mig att kontakta en sameskola i Gällivare, berättar Kerstin som fick praktikplats där.

Hon visste innan att döva och samer hade mycket gemensamt: mångårigt förtryck från samhällets sida, och känslan av att tillhöra en språklig och kulturell minoritet. Men att möta den samiska kulturen på plats var en stark upplevelse för henne. Hon blev inspirerad och reflekterade kring hur hon kunde förmedla kunskaper i och om teckenspråk, dövas kultur och historia till sina elever.

– Jag vill att eleverna ska veta mer om och känna stolthet över sitt

eget språk, kultur och historia, säger hon.

1987 blev hon värvad till Manillaskolan, som ville utveckla teckenspråk som skolämne. Att undervisa i och om teckenspråk för yngre elever var något nytt och obeprövat på den tiden. För vuxna blev teckenspråk ett akademiskt ämne 1981 vid Stockholms universitet. Kerstin fick testa sig fram med en klass. Exempelvis gjordes lekar med olika handformer, något som gick hem.

– Målet var att medvetandegöra eleverna att teckenspråk var ett språk, säger hon.

1988-1990 jobbade hon med ett biståndsprojekt i Thailand. Ett drömerbjudande som hon inte kunde tacka nej till. 1990 var hon tillbaka på Manillaskolan.

– Mitt arbete som teckenspråklärare började på allvar då.

Hon blev kvar där fram till sin pension 2018; ett arbete som hon älskade även om det inte var lätt alla gånger. I början av hennes karriär fanns det inget läromedel om teckenspråk för elever i specialsolan. Hon fick skapa allt material på egen hand, bland annat med hjälp av avdelningen för teckenspråk vid Stockholms universitet. Och hon fick göra olika experiment med sina elever för att se vad som fungerade respektive inte fungerade.

1998 gick äntligen hennes dröm i uppfyllelse. Det var då det första läromedlet om teckenspråksgrammatik utgavs, *Satslära*. Kerstin Olsson var involverad i det projektet. Sedan kom det ett till läromedel som Kerstin också var med och producerade, *Formlära*.

1990-talet var också en banbrytande period då läromedel om dövas historia och kultur togs fram till Kerstins stora glädje. Dessutom sändes allt fler tv-program på teckenspråk i utbildningssyfte.

Läromedel om och i teckenspråk är dessvärre fortfarande en bristvara, något Kerstin Olsson länge varit frustrerad över. Hon

upplevde att det fanns en vilja och positiv vilja hos ansvariga aktörer, men problemet var som ofta att det var en kostnadsfråga och att byråkratin tog tid.

Hur har teckenspråk som skolämne utvecklats under din tid?

– 1990 var det haltande. Det fanns en ”Vaddå, varför ska vi lära oss teckenspråk”-attityd hos vissa elever. Sedan blev det alltmer etablerat och vi var säkrare på hur vi skulle undervisa. Det fanns bättre läromedel och elever visade ett annat slags respekt och förståelse för ämnet, säger Kerstin.

Hon understryker att teckenspråksforskningen i samma veva har utvecklats mycket sedan starten 1972. Nu är kunskapsläget annat, något som gagnar teckenspråksundervisningen i specialskolan.

Nu håller hon på att skriva en bok om sin tid som teckenspråklärare. Hon tar fram sin laptop och visar en rad olika dokument och anteckningar som hon samlat på sig genom åren. Exempelvis från 1996 då Manillaskolan hade i uppdrag att utveckla teckenspråksundervisningen hos samtliga specialskolor, med Kerstin Olsson i spetsen. Vidare var hon med och arrangerade den första teckenspråklärarkonferensen i oktober 1996.

Om boken säger hon:

– Jag vill dela med mig av mina kunskaper och att det ska vara ett historiskt dokument. Om det inte finns dokumenterat, så är det lätt att det faller i glömska. Jag vill att lärare och andra intresserade ska ha glädje och nytta av boken. Det som står i boken är berättat utifrån mitt perspektiv, vill jag betona. Nu gäller det bara att hitta någon som vill ge ut den.

Hon är även med på ett hörn i Dramaskis läromedelsprojekt* för ämnet teckenspråk för döva och hörselskadade, som nu är under utveckling.

– Jag är glad över att få vara inblandad i det projektet, säger hon som uppskattar att det antligen händer något på läromedelsfronten.

Maria Rudin, vd på Dramaski och ansvarig för projektet, berättar att bakgrunden är att de i sin förstudie har intervjuat tio teckenspråklärare från fyra specialskolor om behovet av ett heltäckande läromedel för ämnet teckenspråk för döva och hörselskadade från förskoleklass till årskurs 10. Något sådant läromedel finns inte i dag till skillnad från andra ämnen som matematik och svenska.

Dramaski tar nu i testsyfte fram ett avgränsat läromedel för elever som går i förskoleklass, klass 4, 7 och 10. De fyra årskurserna tilldelas ett kapitel var, som innehåller berättande teckenspråkiga texter och övningsuppgifter. Målet med projektet är att se vad som fungerar bra respektive mindre bra genom feedback från lärare och elever, och projektet ska också vara kvalitetssäkrat av såväl experter som pedagoger. Läromedlet ska vara helt webbaserat. Förhoppningen är att i framtiden kunna producera ett heltäckande läromedel för samtliga årskurser.

Tillbaka till Kerstin Olsson. Om framtiden säger hon:

– Jag hoppas att ämnet teckenspråk kommer att fortsätta uppvärderas och bli lika självklart som andra ämnen. Och att fler vill utbilda sig till teckenspråklärare för döva elever, avslutar hon.

NICLAS MARTINSSON

*Projektet heter Produktion och testning av prototyp – ett heltäckande läromedel för ämnet Teckenspråk för döva och hörselskadade från förskoleklass till årskurs 10. Det finansieras med produktionsstöd av Specialpedagogiska Skolmyndigheten (SPSM).

Bakgrund till teckenspråk som skolämne

HISTORIK 1981 var Sverige först i världen med att officiellt erkänna teckenspråk som ett språk. Två år senare infördes en tvåspråkig undervisning – teckenspråk och svenska – i specialskolan för döva och hörselskadade elever. Teckenspråk blev också ett skolämne då. Hur kom det sig? Så självklart var det inte. Ett stort motstånd fanns då.

Den 14 maj 1981 tog riksdagen ställning till ett förslag från regeringen (proposition 1980/81, bilaga 12). I bilagan stod det bland annat:

”Integrationsutredningen framhåller att de barndomsdöva för att fungera sinsemellan och ute i samhället måste vara tvåspråkiga. Tvåspråkighet för deras del innebär enligt utredningen att de dels måste behärska sitt visuella/manuella teckenspråk, dels det språk som samhället omger dem med, svenskan.”

Riksdagen visade sitt stöd för den beskrivningen. Därmed blev teckenspråket officiellt erkänt som ett språk.

1983, två år senare, togs en läroplan* fram för specialskolan i vilken teckenspråk och svenska nämndes som undervisningsspråk. Teckenspråk blev även ett skolämne, dock som en del i språkblocket tillsammans med svenska och, från årskurs 5, även engelska. Rektorerna och skolorna fick själva avgöra hur undervisningstimmarna i språken skulle fördelas.

Kerstin Olsson nämner i artikeln intill att det fortfarande var något nytt att undervisa i och om teckenspråk under senare delen av 1980-talet. Det var först 1994 som teckenspråk blev ett eget skolämne.

Kenneth Eklindh, tidigare undervisningsråd på Skolöverstyrelsen (SÖ), var ansvarig för utarbetandet av läroplanen för specialskolan 1983. För DT skriver han om bakgrunden:

”Vi hade ju stark forskning genom bland annat Brita Bergman så för mig kändes det naturligt att teckenspråket fick sin självklara plats i undervisningen för döva. Jag hade också jobbat som lärare vid skolor för döva så för mig var det ett självklart val att lyfta fram dövas eget språk i undervisningen. Regeringen hade dessutom i direktiven till läroplansarbetet sagt att teckenspråkets roll skulle stärkas.

Men det var nog ingen som trodde att vi skulle ta steget fullt ut. Dövas teckenspråk var ju inte heller erkänt som undervisningsspråk i något annat land. /.../ När vi var klara med utarbetandet av läroplanen (jag hade hjälp av Tore Ång och Rose-Marie Adeen i det jobbet) så bröt bokstavligt talat ’helvetet löst’ för mig.

Plötsligt dök Erik Wedenberg* upp hos både skolministern Bengt Göranson och hos min generaldirektör Lennart Orehag och oroade dem om vart vi nu var på väg. Mina forna kollegor i specialskolorna sände in protestlistor till departementet och till SÖ och krävde min avgång. Man menade att läroplansförslaget var ovetenskapligt och stred mot all erfarenhet och inga andra länder ens tänkt tanken på att gå så långt. Vid min första föredragning i SÖ:s direktion blev ärendet bordlagt och jag fick rådet att komma tillbaka med flera bevis på att förslaget var riktigt. Så där hade jag praktiskt taget ”väskan” packad för en snabb sorti från den statliga skoladministrationen för med ett sånt nederlag kunde man inte arbeta kvar. Som du vet så lyckades jag få igenom läroplanen men det satt hårt åt.”

NICLAS MARTINSSON

*Den hette Läroplan för specialskolan: kompletterande föreskrifter till Lgr 80 (Läroplan för grundskolan 1980)

*Känd för sin hörsel- och talträningssmetod

100 MEDLEMMAR –

VI ÄR EN DEL AV SDR

Stort tack till alla SDR-medlemmar som skickat in bilder på sig själva till Dövas Tidning! De här personerna representerar 100 av SDR:s 3 387 medlemmar (senast daterat den 9 juni 2022) från dövföreningarna runt om i Sverige.

Stöd SDR

Vad brinner ditt hjärta för?

Du kan ge gåvor till olika ändamål genom SDR:

- ♥ SDR:s verksamhet
- ♥ Forskning och utvecklingsprojekt
- ♥ SDR:s anslutna förenings verksamhet
- ♥ Barn och ungdomar
- ♥ Kvinnor i Nepal
- ♥ Äldre döva

Det finns möjlighet att få gåvoblad eller minnesblad. För mer information – se "Stöd SDR" på vår webbplats www.sdr.org

Varmt tack för din gåva!

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

NAMN: Åsa Henningson

ÅLDER: 55

FAMILJ: Maken Jan och barnen Ida, 29, och Jon, 30.

GÖR HELST: Åker båt i Piteå skärgård på sommaren.

LÄSER HELST: Biografier.

SER HELST PÅ TV: Engelska kriminalfilmer och feelgoodfilmer.

VACKRASTE TECKEN: Sommarstuga.

Åsa om att slåss i dubbel bemärkelse

Sveriges Dövas Riksförbunds tolfte ordförande är med om att fira förbundets hundraårsjubileum, och blir den som för in förbundet in i nästa hundraåriga epok. DT möter ordförande Åsa Henningsson en majdag, via länk från Norrbottens Dövas Teckenspråksförening där hon en gång började sitt mångåriga arbete i dövrörelsens tecken. Åsa berättar om sina insikter, hjärtefrågor, självtvivel, och om hur hon fick sitt persontecken. DT får även en liknelse om avokador.

Åsa Henningsson växte upp med med döva föräldrar och döva syskon i kyrkstaden Öjebyn utanför Piteå, känt för sina trästugor och för att där finns världens enda paltzeira som serverar olika slags palt.

– Jag är alltså en av de få som vuxit upp med teckenspråk som första språk, i en familj där ingen pratade över huvudet på någon annan. De flesta har inte haft det så. Jag blir ödmjuk när jag tänker på det. Min mamma, som var sömmerska och städerska, hade en stark dövidentitet, men kunde inte uttrycka den. Min pappas första språk var teckenspråk, samtidigt som han satte ett stort värde i att han i yrket behärskade svenska så bra att han både kunde ge kollegorna råd och rätta till.

Åsa berättar att pappa arbetade som typograf, en person som alltså hanterade bokstäver och svenska ord hela dagarna. Familjen hade stor integritet. Det var viktigt att man skulle klara sig själv, kommunicera direkt med till exempel kommunala tjänstemän, och inte ta emot hjälp av andra.

Åsa gick sina första skolår i Öjebyn, på en skola där det fanns några andra hörselskadade. Som barn var hon trygg i sig själv och orädd. Det kändes inte som att det var några problem med kompisarna så länge de lekte.

– Det var när vi slutade leka som jag blev medveten om min plats. Kommunikationen slutade fungera.

Åsas föräldrar och kommunen kom fram till att det var en bra idé att Åsa flyttade till Örebro, eftersom hon annars bara skulle gå tre år i Härnösand innan hon skulle behöva flytta igen.

Örebro var bekant sedan innan, då brodern Hans studerat där. Åsa började på Birgittaskolans högstadium.

Hur kom du in i föreningslivet?

– Här i Norrbotten hade vi en hörande person som fungerade som tolk och rådgivare på dövföreningen, och precis som på flera andra håll på 1980-talet blev hon chef på vår lokala nybildade tolkcentral. Då blev det jag som fick den vakanta tjänsten på Norrbottens Dövas Teckenspråksförening. Min enda formella utbildning är faktiskt grundskola för jag hoppade av gymnasiet för det jobbet. Där blev jag kvar i fem år och fungerade som konsulent. Jag formulerade brev och ordnade upp saker åt andra, bland annat.

När DT frågar hur Åsa är som ledare funderar hon länge, och säger att det varit mycket lång väg att nå dit hon är i dag. Den vägen är kantad av misstag och insikter, som format Åsa till den hon är i dag.

– När jag växte upp fick jag mycket bekräftelse från vuxna, inte minst mamma som såg att jag var ett sådant barn som pratade med

alla människor. Jag var inte osäker inför att prata med dövblinda, till exempel. De brukade klappa mig på håret och känna hur mycket jag hade vuxit. Jag satte mig vid vilket bord som helst och pratade med vem som helst. Jag var så enormt nyfiken.

– Under uppväxten var jag uppfostrad att ställa upp och hjälpa andra. Men det hände även att jag hjälpte andra trots att de aldrig bad om det! Jag trodde mig veta vad som var bäst för dem och fattade beslut åt dem. Det gjorde jag också när jag arbetade i dövföreningen. Jag insåg inte hur fel det var, förrän långt senare. Nu förstår jag att jag i mina tidigare år skulle ha varit bättre på att ge andra hjälp till självhjälp, alltså utan att ta över och göra saker åt dem.

Åsa fortsätter att berätta om människor hon mött under livet och lärdomar längs vägen. Medan hon fortfarande var tonåring gick hon Organisationslinjen på Västanviks folkhögskola, en utbildning som SDR (som då hade Gum Anders Andersson som ordförande och Lars Kruth i styrelsen) satsat på för att få döva att organisera sig. Där var Lars-Åke "LÅW" Wikström lärare i ämnet socialpsykologi som var ett av ämnena. Under tiden fortsatte arbetet på dövföreningen. Men ännu hade hon en bit kvar.

– Teckenspråk och våra frågor var så naturligt och självklart för mig att jag inte förstod varför vi skulle förklara för hörande. Så mötte jag Gertrud Högström, före detta journalist på Dövas Tidning, i ett projekt för äldre döva. Jag såg hur hon pratade och resonerade med tjänstemän. Jag såg ju också hur Lars Kruth argumenterade genom att ta upp exempel. Jag såg hur tålmodigt de förklarade, och lärde mig att lyssna på andra.

Åsa funderar vidare kring sin egen personliga utveckling och berättar att hon i 30-årsåldern blev utmattad. Som tur var fanns det en terapeut i trakten som var CODA. Åsa började gå hos henne. Hon sa till terapeuten att hon ville hjälpa andra döva till ett bättre liv.

– Då lutade den här damen sig mot mig och frågade om jag menade att döva inte kan? Jag blev ställd och försökte förklara att jag menade omständigheterna, men jag insåg att hon hade rätt.

Där började en väldigt jobbig process i Åsa som kände hon gjort fel i alla år. Hon hade sett döva som hjälplösa offer för omständigheterna, och börjat föra deras talan. Över huvudet på dem. På det viset ställde hon sig högre än dem. Med styrka säger Åsa sedan:

– Jag tål inte orättvisor och felbehandlingar och i skolan var jag den som protesterade och stod upp för mina kompisar - men själv har jag varit en del av det här överlägsna sättet som jag ser att hörande har mot döva. Det var som en smäll i ansiktet när jag insåg det. Terapin och alla möten jag haft, och de människor jag arbetat med, har påverkat mitt sätt att driva frågor och format mig till den ledare jag är i dag.

Ungefär vid den här tiden började Åsa få upp ögonen för språkdeprivation. Egentligen hade Åsa långt innan sett mycket av det som numera kan förklaras med begreppet. Hon hade både fått berättat för sig och själv mött på en rad beteenden och situationer som kunde vara en konsekvens av att personer inte fått teckenspråk tidigt i livet och inte fått tillräckligt med språklig stimulans.

Ett exempel på det är bristande förmåga till socialt samspel och till att se orsak och verkan.

– Det är så mycket i den diagnosen, för det borde klassas som diagnos, som förklarar så ofantligt mycket. För då kan professionella ge rätt stöd och insatser till döva som drabbats av språkdeprivation.

På 2000-talet jobbade hon i Skåne i två omgångar. Under den andra skånska vändan var hon fritidskonsulent på Dövteamet (i dag Dövmottagning) i Region Skåne eftersom de inte kunde ge henne någon annan titel då hon saknade formell utbildning. Där stötte hon på uttrycket ”Döva är som allmän egendom”:

– Ja, döva är som allmän egendom! Det var som att jag hittade en mening som jag behövt i alla år. Den attityden, att man pratar över huvudet på döva. Att man antar saker och tänker ut saker åt oss.

Att dövkompens och språkdeprivation är frågor som ligger Åsa varmt om hjärtat som ordförande är något som är allmänt känt. Det var också det som gjorde att hon till slut tackade ja till att bli ordförande i SDR. Hon tänkte att det kunde vara ett bra sätt att få ut kunskap om språkdeprivation. Det fungerade även med familjesituationen. Åsa är gift och har vuxna barn.

– Mitt stora mål var att hela Sverige, hela Norden, och hela världen skulle få veta allt om språkdeprivation och vad det gör med människor, säger hon och lägger till att det fanns en motion om språkdeprivation som beviljades på kongressen 2017 så det var inte ”enbart” hennes fråga.

Nu har fem år gått sedan hon blev ordförande för SDR, och mycket har hänt sedan dess.

– Jag funderar ständigt på om jag är rätt person att leda förbundet.

Oj, det du säger låter självkritiskt. Du är ju invald av medlemmarna, och det för andra gången. Hur menar du med att du funderar på om du är rätt person?

– Jag är invald via föreningarna, det stämmer. Men jag funderar kring att medlemmarna, eller döva, vill arbeta på ett annat sätt. Att rörelsen ska ta andra vägar. Ja, jag är en självkritisk person.

Åsa tänker efter, som hon ofta gör, innan hon fortsätter. Den politiska scenen i dag är annorlunda jämfört med förr, menar hon. Coronapandemin slog allt över huvudet, och sedan kom kriget.

– SDR behöver arbeta på ett annat sätt. Det är tuffare att få genomslag för våra frågor i dag. Samhälleliga insatser som till exempel den aktuella frågan om psykisk ohälsa är sådant som SDR kan påverka och arbeta med och inom. Vi skriver program och planerar långsiktigt, och arbetar på det viset. Det är inte längre så att dövrörelsen har ett enda och gemensamt mål som vi alla kämpar för. Det är så många olika frågor och viljor, säger Åsa fundersamt och fortsätter:

– Så dyker det upp frågor som är väldigt viktiga för enskilda personer, som vill att vi i SDR ska bemöta och lösa. Det är i regel så att medlemmarna kontaktar SDR som en sista utväg, när det är mycket bråttom och frågan är akut. Här kan det bero på att aktörer i samhället inte gett rätt stöd och insatser eller saknar kunskap om döva. Eller så hamnar man mellan stolarna. Vi i SDR väger och bedömer om det är något vi kan göra för dem med de resurser vi har och om det vi gör kan leda till prejudikat. Alltså ska det göra skillnad för många döva. Eller så hänvisar vi till rätt ställe. Samhället måste ta sitt ansvar här.

Ibland dyker det upp oförutsedda saker och frågor som förbundet måste ta ställning till. Inte alltid så enkelt, speciellt när samhällsmaskineriet går så snabbt som Åsa uttrycker det.

”Påverkansarbete tar sådan tid. Det är som med avokador.”

– Ofta säger jag att vi ska vänta och se hur saker och ting utvecklar sig. Jag är inte alltid säker på att det är rätt att avvakta, men det är så jag tycker och tror att det ska fungera. Påverkansarbete tar sådan tid. Det är som med avokador.

Avokador?

– Ja, det är en liknelse jag ofta använder. Vi köper omogna avokador i affären och tar dem hem och väntar på att de ska mogna och bli ätbara. Vi kan också köpa mogna avokador mycket dyrare, men de är inte alltid bra.

Till slut, vill du berätta om ditt persontecken?

– Det gör jag gärna! Jag växte upp som Å-s-a rätt och slätt, men då jag flyttat till Örebro skulle jag och några kompisar lattja och dela en colaburk med händerna. Det är ju omöjligt, men ändå lyckades jag på något sätt! De andra blev så imponerade och varnade varandra på skämt *Akta dig, hon är stark, hon kan klå oss alla. Slåss! Så fick jag tecknet slåss!* Många år senare kom en kvinna på en psykologkonferens där jag föreläst fram och frågade om mitt persontecken. Jag berättade historien om colaburken. ”Åh”, sa hon besviket, ”vi som trodde att du fick det för att du slåss för döva.” När jag skulle avsluta den terapi som jag berättade om tidigare sa den äldre damen som fått mig att inse så många saker om mig själv, att jag gjorde skäl för mitt persontecken. Och det är ju så. Jag heter inte Åsa som i bokstäverna Å S A, utan det är mitt persontecken som är jag, jag är Åsa!

TEXT: JENNY SCHÖLDT OLSÉN FOTO: ULLA HÖGLUND

SDR: S TOLV ORDFÖRANDE GENOM TIDERNA

1922 - 1929	Dan Andersson, Göteborg*
1929 - 1938	Alfred Persson, Uppsala
1938 - 1944	Dan Andersson, Göteborg*
1944 - 1949	Bror Malmberg, Örebro
1949 - 1955	Gösta Wiberg, Göteborg
1955 - 1967	Lars Kruth, Östersund*
1967 - 1979	Harry Fredriksson, Falun
1979 - 1983	Karl-Erik Karlsson, Göteborg
1983 - 1986	Lars Kruth, Östersund*
1986 - 1992	Gum Anders Andersson, Leksand
1992 - 2009	Lars-Åke Wikström, Stockholm
2009 - 2013	Ragnar Veer, Stockholm
2013 - 2016	Hanna Sejlitz, Stockholm
2017 -	Åsa Henningsson, Piteå

*personen var ordförande under två olika perioder

Brita Bergman inledde den svenska teckenspråksforskningen 1972.

Den svenska teckenspråksforskningen firade 50-årsjubileum i maj. Fr.v.: Johanna Mesch, Brita Bergman, Bencie Woll och Ingela Holmström.

Inriktningar inom teckenspråksforskningen över tid

De första studierna av dövas teckenspråk visade att teckenspråk är en form av naturlig språklig kommunikation. 1960 publicerade William Stokoe den första språkvetenskapliga studien av teckenstrukturen i amerikanskt teckenspråk. Tio år senare, 1972, startade svensk teckenspråksforskning vid Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet. Till en början betonade lingvisterna likheterna mellan tecknade språk och talade språk trots att språken utförs i olika modaliteter. Studierna bevisade att teckenspråk är ett språk. Samtidigt har det runt om i världen pågått en kamp för erkännandet av teckenspråk, rätten till sitt eget språk och att dövsamhället ska ses som en kulturell och språklig minoritet.

Från ett svenskt perspektiv startade forskningen genom studenten Brita Bergman när hon skrev sin trebetygsuppsats om svenskt teckenspråk som sedan visade sig vara tecknad svenska. Brita upptäckte då att det teckenspråk hon såg döva använda inte hade det svenska språket som grund utan att det hade en egen struktur. Ett teckens uppbyggnad består av tre delar; hand/händer (artikulator), hand/händers plats (artikulationsställe) samt hand/händers rörelse (artikulation). Utöver hand/händernas uppbyggnad beskriver man bl.a. munrörelser, huvudets olika rörelser samt blickriktningen. Med en eller flera språkmodeller kan man beskriva fonologiska, morfologiska och syntaktiska drag i det svenska teckenspråket, t.ex. avbildande verb (f.d. flermorfemiga/polysyntetiska tecken). Ungefär samtidigt med Brita, beskrev Inger Ahlgren döva barns teckenspråkskommunikation och betonade då vikten av tidig språkinläring för förbättrad kommunikation och kognitiv språkutveckling hos döva barn. Ingers forskning ledde till att förskolan för döva och hörselskadade barn på Skeppargatan i Stockholm öppnades.

Under de tre senaste decennierna har intresset för studier om gester börjat öka i internationella studier, vilket har gett nya insikter om till exempel samtalsgester i talade språk och förhållandet mellan tecken och gester. Under samma tid fann några amerikaner ett nytt

uppkommen teckenspråk i Nicaragua, och man studerade hur det teckenspråket kunde uppstå och utvecklas spontant i dövsamhället över tre generationer. Något annat som studerats under senare år är teckenspråkskommunikation av personer med dövblindhet som använder taktill teckenspråk.

Allt fler forskare överväger också möjligheten att studera teckenspråk som något som är baserat på faktisk språkanvändning, exempelvis korpusbaserade material. Från korpuser kan man se att en mening på teckenspråk kan bestå av t.ex. pekningar kombinerat med tecken som är lexikala, riktade och avbildande. Ett annat exempel på analys av teckenspråk är att titta på hur språket uttrycks och används när två samtalsdeltagare i ett samtal pratar med varandra när de har gemensamma erfarenheter av omvärlden.

På senare tid har studierna i teckenspråk övergått till forskning av likheter och skillnader mellan olika teckenspråk men också mellan tecknade språk och talade språk. På sistone har (den svenska) forskningen expanderats med studier av barns tillägnande av teckenspråk, andraspråksinläring, ur ett neurovetenskapligt perspektiv (hjärnabbildning) och även korpusbaserade studier (med mängden av språkdata). Studier i lexikologi, teckenspråksundervisning, språkbedömning, dövas språkinläring i skriftspråk med användningen av teckenspråk och språkbruk i samhället är några av de utökade forskningsgrenarna. Teckenspråksforskningen på Stockholms universitet växer och förändras ständigt.

Johanna Mesch

professor i teckenspråk
Stockholms Universitet

Läs mer om aktuell forskning vid Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet på nästa sida

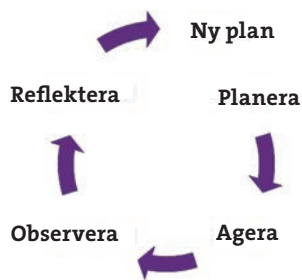

FOTO: TECKENSPRÅKSLEXIKON

Hur lär sig hörande teckenspråkets munrörelser?

● I STS ackompanjeras tecken ofta med olika munrörelser. En vanlig kategori är svenskinlånade munrörelser, som i tecknet MÖTE /mö/, i vilket munrörelserna liknar sättet då man uttalar motsvarande ord på svenska. Sedan finns det olika munrörelser som t.ex. genuina GÅ-IVÅG /paff/, beskrivande STOR /sa/ eller imiterande BITA /as/. I en studie undersökte vi hur hörande som lär sig teckenspråk använder dessa munrörelser. Vårt resultat visade att de överanvände de svenskinlånade munrörelserna och att dessa dessutom ofta inte var i kortform t.ex. /y/ för STYRELSE utan de artikulerade i princip hela ordet. Jämfört med döva så var dessutom deras användning av de övriga kategorierna mindre varierande.

Undervisning i svenskt teckenspråk som andraspråk

● Det saknas vetenskapliga kunskaper om hur man kan undervisa i STS för att de studerande ska uppnå så god nivå som möjligt. Detta är i fokus för projektet UTL2, som använder aktionsforskning (se bild ovan) som metod. Det innebär att man studerar den egna praktiken för att förbättra något i den. I en av delstudierna undersöktes effekterna av modalitetsspecifik undervisning (studenterna fick öva på att använda ansikte och kropp, utrymmet framför kroppen och att utveckla sin visuella uppmärksamhet). Studien visade att studenterna snabbt lärde sig att bli mer visuellt uppmärksamma och att de blev mer bekväma med att använda kroppen, liksom bättre på att tänka mindre i "ord" och mer i form av "film".

FOTO: FIXABY

Narrativa referenter i fem olika nationella teckenspråk

● I denna studie undersöktes på vilket sätt tio tecknare i fem olika teckenspråk uttrycker vem/vad de pratar om i en berättelse om en groda. Det visade sig att det finns både likheter och skillnader i språken. Gemensamt är att tecknaren använder olika sätt för att referera till en varelse eller ett föremål. Det kan vara a) lexikalt tecken GRODA, b) avbildande tecken ÖPPNA-FÖNSTER, c) inlånad munrörelse /uggla/, d) bokstavering UGGLA, e) vänstra ickedominanta handen (t.ex. bära grodan), eller f) osynlig entitet i teckenrummet (t.ex. groda). Tecknare från Australien och Irland använder oftare bokstavering medan de från Sverige, Finland och Norge gärna använder lexikala tecken, munrörelser och avbildande tecken.

FOTO: STOCKHOLMS UNIVERSITET

Så kan teckenrummet användas i taktilt teckenspråk

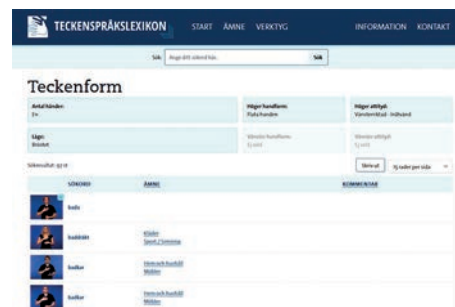
● Teckenspråkiga personer med dövblindhet fortsätter teckna även om visuell input har minskat eller försvunnit. De kompenserar för detta med ett taktilt-kinetiskt sinne så att de kan känna aktivitet i musklerna när tecken förflyttas i olika rörelseriktningar och lägen. Den ena användningen av teckenrummet är turtagning där samtalspartnerna kan styra samtalet på olika nivåer och avstånd för att kunna bedöma när någon av samtalspartnerna tänker ta över turen. Den andra användningen av teckenrummet är att uppfatta tecknets läge, position och rörelseriktningar. Man kan använda samtalspartners händer eller armar för att avbilda ett föremål eller en situation.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Döva och hörselskadade barns tvåspråkighet i två skolformer

● I Sverige har vi haft tvåspråkighet med STS och svenska i specialskolorna sedan 1983. En stor förändring som skett sedan dess är att de flesta döva barn idag opereras med CI, vilket ökat deras möjligheter att uppfatta och använda tal. Som en konsekvens går fler elever i kommunala skolor, där vissa använder och erbjuder STS. I en studie undersökte vi elevernas tvåspråkighet i både specialskola och kommunal skola genom tester i svenska och STS samt språklig analys av svenska texter. Resultaten visade att tvåspråkighet lever i båda skolformerna men att det fanns stora individuella skillnader hos eleverna i både STS och svenska och att de mer teckenspråksstarka eleverna finns i specialskolan.

Teckenspråkslexikon och -korpus som växer hela tiden

● Svenskt teckenspråkslexikon, som har två tidigare webbversioner från 2008 och 2014, har nu lanserat en ny version, som kom i maj 2022. Denna version har bättre sökmöjligheter och användargränssnitt. Den lexikala databasen med närmare 20 000 tecken och 6 600 meningsexempel utvecklas kontinuerligt med nya tecken och exempel. Definition och uppkomst finns till många av tecknen. Korpusverktyget STS-korpus (data från teckenspråkstexter) har över 190 000 teckenglosor som också inkluderar avbildande tecken och andra teckenkategorier. STS-korpus samverkar med Svenskt teckenspråkslexikon, vilket gör teckenexemplen sökbara i båda databaserna.

ILLUSTRATION: SHUTTERSTOCK

Projekt om döva migranternas flerspråkiga situation i Sverige

● Projektet Mulder handlar om hur döva migranternas flerspråkiga situation ser ut i Sverige. Syftet är att öka kunskaperna om hur döva migranter använder språk när de är tillsammans med andra och hur de lär sig STS och svenska. Innan projektet började fanns det väldigt lite forskning om döva migranter runt om världen. Döva migranter i Sverige har inte möjlighet att få tolk på ett språk de redan kan och de kan inte heller använda STS-tolkare eftersom det kräver kunskaper i STS. På grund av detta är det svårt för dem att ha kontakt med t.ex. statliga myndigheter som Migrationsverket. För att migranterna ska kunna få uppehållstillstånd kräver nämligen Migrationsverket att de ska göra intervjuer, men när det inte finns tolkar som kan användas är det svårt att göra dessa intervjuer.

Projektgruppen består av tre forskare: Ingela Holmström (projektledare), Krister Schönström och Nora Duggan (doktorand). Teamet har besökt fyra folkhögskolor i olika städer under 1,5 år. På skolorna undersöks hur döva migranter kommunicerar med lärare och andra deltagare i klassrummet. De får också göra olika tester. Till exempel undersöks deras kunskaper i STS genom ett test som görs flera gånger, för att se hur deras språk utvecklas. Dessutom undersöks om det finns variationer i deras teckenspråk och om det finns mönster för hur de lär sig STS som andraspråk. Migranterna intervjuas också och får berätta om sin bakgrund och sina upplevelser, t.ex. var de kommer ifrån, vilken utbildning de har och hur de kommunicerar med familjen. Även lärarna intervjuas och de får berätta om sina erfarenheter av att undervisa döva migranter.

Projektet, som är fyra år långt, är nu halvvägs och hittills har 43 döva migranter och 14 lärare deltagit i projektet. Några saker vi har fått veta om den döva migrantgruppen är att:

- nästan 70 % har gått i skolan i sitt hemland
- 53 % har minst en döv släkting
- 26 % använder ett teckenspråk som huvudspråk i sin familj

FOTO: SHUTTERSTOCK

GenreBild.

Döva, hörselskadade och CODA-barns skriftspråk studeras

● Syftet med Moa Gärdenfors avhandling är att studera hur skriftspråket och skrivprocessen ser ut hos döva, hörselskadade (DH) och CODA-barn (8–18 år) med varierande bakgrunder i såväl hörsel som svenskt teckenspråk. Målet är också att beskriva hur dessa barn skriver, och vilka faktorer som kan påverka deras skrift. Tack vare ett keyloggingsverktyg kan man få mycket information från både slutprodukten och skrivprocessen. Det är lite som att ”storebror ser dig”, där man kan se barnens skrivbeteende samt vilka styrkor eller svårigheter de möter i skriften. Man kan se allt från skrivhastighet, vilka ord eller bokstäver som raderats, till deras pausbeteende, om de tenderar att pausa inom eller före ord och meningar.

Barnens skriftspråk har, och håller på att analyseras från olika aspekter, allt från hur de stavas och deras stavbeteende, till deras ordförståelse-, lexikal-, och syntaxutveckling samt hur teckenspråkskunskaper interagerar med skriften, samt om det finns några samband mellan barnens skrivprocesser och skrivprodukter?

Hittills har analyserna visat att DH-barn följer en utvecklingstrend, precis som hos hörande barn. DH-barn är också duktiga stavare, eftersom de inte ljudar ord på samma sätt som hörande gör. Istället memorerar de ord som bildar vilket resulterar i fler rättstavade ord. Man har också diskuterat problemet att tvåspråkiga DH-barn ofta jämförs med hörande enspråkiga barn, vilket ger dem en orättvis utgångspunkt ur ett jämförelseperspektiv. Därför har tvåspråkiga DH-barn i denna avhandling jämförts med tvåspråkiga hörande barn (CODA). Där kunde man knappt se några skillnader mellan grupperna i skrift. En skillnad var dock att DH-gruppen hade en högre lexikal densitet, vilket innebär att de skriver fler innehållsord (t.ex. substantiv, verb, adjektiv och vissa adverb) jämfört med CODA-gruppen. Detta diskuterades ur ett överföringsperspektiv, att talat språk består av mer funktionsord (grammatiska ord), vilket kan ha speglats i det skrivna språket hos CODA-gruppen, som till skillnad ifrån DH, har full tillgång till talat språk.

FOTO: SVT

Token analyseras i Lilla Aktuellt Teckenspråk och Nyhetstecken

● Den här studien ville analysera användning av teckenrummet i nyhetssändningar på svenskt teckenspråk och se vilka likheter och skillnader de har i användning av teckenrummet. Nyhetssändningar som analyserades var från två olika produktioner; i) SVT, d.v.s. Nyhetstecken och ii) UR, d.v.s. Lilla Aktuellt Teckenspråk.

Studien ville analysera en särskild användning av teckenrummet som kallas för token, vilket är ett tomt område framför tecknaren och som kan referera till både konkreta och abstrakta saker, t.ex. land, person, organisation, sportlag eller ekonomi. Ett exempel på token är att tecknaren tecknar BURMA och därefter pekar mot ett tomt område till höger om sig (BURMA PEK-[höger]). Senare kan tecknaren teckna I-[Burma] BO 30 MILJON MÄNNISKA – vi uppfattar att det betyder ’i landet Burma bor det 30 miljoner människor’. Tecknet I-[Burma] (’i med ett lillfinger) är riktat mot samma tomma område som hen förut har ’placerat’ ’Burma’ i.

Tecknaren kan också skapa flera token i teckenrummet och peka eller rikta tecken mot dem. Användning av token i en teckenspråkstext är helt naturligt och görs självklart. Det hjälper lyssnaren att bättre hänga med i vad som sägs. I vissa sammanhang kan en tecknare använda flera token än vad hen skulle ha gjort i andra sammanhang, till exempel i nyhetssändningar.

Vi analyserade Nyhetstecken, som är en nyhetssändning som vänder sig främst till vuxna teckenspråkiga, och Lilla Aktuellt Teckenspråk som vänder sig till yngre teckenspråkiga i skolåldern. Båda sändningarna använder mycket token, men studiens resultat visade att Lilla Aktuellt Teckenspråk innehöll många fler token än Nyhetstecken. Varför ser vi denna skillnad? Något bestämt svar finns inte, men en orsak kan vara att nyhetsuppläsarna i Lilla Aktuellt Teckenspråk är yngre än Nyhetsteckens. En annan orsak kan vara att Lilla Aktuellt Teckenspråk vänder sig till skolbarn, är i utbildningssyfte och därför framkallar fler token. Det kan även bero på att vissa tecknare använder och nyttjar token mer än andra.

Du hittar program,
hur du köper biljett,
vilka hotell vi
samarbetar med på
www.dd2022.se eller
rikta din mobil
kamera till denna
QR.kod

DÖVAS DAG

Uppsala

Välkommen till Dövas Dag 2022 23-25 september i
Fyrishov, Uppsala!

Vi firar hela helgen med start fredag med en Förfest på
Birger Jarl! Vi fortsätter på lördagen på Fyrishov med
Mötesplats Dövas dag och Galamiddag!

På Mötesplats Dövas dag kan du syssna på olika föreläsare
och gå runt i den stora utställningen, delta i workshops eller
bara umgås!

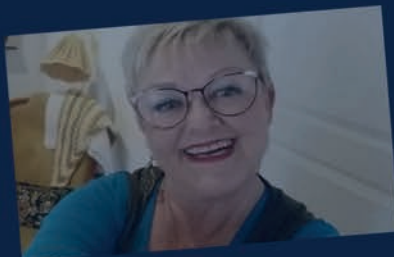
På söndagen kan du delta i gudtjänst, gå på dövguidad
stadsvandring, äventyrsbada eller testa dina gränser i en
äventyrsbana.

Skanna mig!

Här kommer ett urval från
programmet:

- Vad är skillnad mellan
poesi på teckenspråk och
Visual Vernacular?
- Ansiktsmålning för barn
och cirkusskola
- Dövas dag uppkomst, en
historisk tillbakablick
- Syssna på Nationell
kvinnojour på teckenspråk
- Galamiddag med standup
och överraskningar!
- Prova på att måla med
bildlärare

Dövrörelsens finaste priser

Vart fjärde år, i samband med kongressen, delar SDR ut utmärkelser till personer som gjort betydelsefulla insatser i fyra olika kategorier. Den senaste utdelningen planerades till kongressen 2021, men på grund av pandemin blev den uppskjuten till förbundsmötet 2022 i Göteborg.

Kruthmedaljen

delas ut till de som gjort stora betydelsefulla insatser för döva i samhället samt gjort tydligt avtryck för svenskt teckenspråk och dövas situation i den svenska samhällsutvecklingen. Kruthmedaljen stiftades 1989 i samband med kongressen och delades ut för första gången till Lars Kruth 1991.

Guldtecknet

delas ut till de som gjort mångåriga betydelsefulla insatser inom dövrörelsen i Sverige, samt medverkat till att döva och teckenspråkiga

fått kulturellt utbyte och glädje av dessa insatser. Guldtecknet delades ut för första gången vid kongressen 1995.

Lars-Åke Wikströms' International Award

delas ut till de som gjort stora betydelsefulla internationella insatser för dövrörelsen. International Award delades ut för första gången i samband med kongressen 1995.

Alma Abrahamssons pris

delas ut till de som arbetat inom för-, grund- eller gymnasieutbildning, bidragit till en kvalitativ utbildning på teckenspråk samt stärkt barn och ungas dövidentitet. Till skillnad från förbundets övriga utmärkelser får allmänheten ge förslag på vem som ska få detta pris. Inför 2021, då priset skulle delas ut för första gången, tog SDR emot 14 förslag.

Se nästa sida vem som fått 2021 års utmärkelser →

Vem är Alma Abrahamsson?

Alma Abrahamssons pris delades ut för första gången i år. Utmärkelsen är ett resultat av Stockholms Dövas Förenings motion på SDR:s kongress 2017. Vem var Alma Abrahamsson, denna modiga förkämpe för teckenspråket?

Alma Abrahamsson föddes den 1 oktober 1906 i Göteborg och var dotter till döva föräldrar, Anna och Carl Abrahamsson. Under sin uppväxt umgicks hon mycket med döva. Hon tog sin lärarexamen år 1926 och fick direkt efter examen arbete som lärare på en förskola för döva på Västra Skansgatan 1B i Göteborg.

Alma var också verksam som tolk och ordnade kurser, samt aktiviteter för döva i alla åldrar men allra mest var hon mån om döva småbarn på förskolan. Hennes strävan var att döva skulle få möjlighet till ett rikt kulturliv och att döva skulle få lov att använda teckenspråket som sitt språk.

Alma hade teckenspråk som undervisningsspråk. Det innebar att hon bröt mot Skolöverstyrelsens direktiv.

– Jag var född av döva föräldrar och följaktligen van att tala med döva med teckenspråk. ”Vad heter du?” frågade jag en flicka. Genast blev jag tillrättavissad. ”Här i skolan ska vi inte använda tecken. Barnen ska lära sig tala och avläsa”, berättade hon.

Arbetet fortsatte och förändringar skedde. Vid varje inspektion på skolan undvek Alma att använda teckenspråk. Så fort besöket var över, började hon teckna igen.

Alma avled den 10 maj 1977 efter en tids sjukdom. Hon fick 12:e Kruthmedaljen postumt för sina mångåriga och betydelsefulla insatser för döva i Sverige.

Alma Abrahamssons pris är förbundet och dövrörelsens sätt att visa uppskattning för de människor som har fortsatt eller/och fortsätter sitt viktiga arbete i Alma Abrahamssons spår.

Medaljregn över 2021

**Kruthmedaljen nummer 32:
Tord Lind**

**Kruthmedaljen nummer 33:
Päivi Fredäng**

**Kruthmedaljen nummer 34:
Anna-Britta Larsson**

**Guldecknet nummer 26:
Irene Carlsson**

**Guldecknet nummer 27:
Bengt-Åke Malmberg**

**Guldecknet nummer 28:
Debbie Z. Rennie**

års pristagare

**Guldtecknet nummer 29:
Lennart Andersson**

**Lars-Åke Wikström's
International Award nummer
10: Colin Allen AM**

**Alma Abrahamssons pris
nummer 1: Rita Ingvarsson**

**Alma Abrahamssons pris
nummer 2: Harriet Björneheim**

Motiveringarna till utmärkelserna och tidigare prismottagare finns att ta del av på sdr.org

SÅ HÄR SER FÖRDELNINGEN UT

DT har gått igenom hur fördelningen ser ut för respektive utmärkelse när det gäller kön, döva och hörande.

Kruthmedaljen

34 medaljer har delats ut sedan starten 1991.

Kvinnor:	53% av pristagarna
Män:	47%
Döva:	35%
Hörande:	65%

Guldtecknet

29 medaljer har delats ut sedan starten 1995.

Kvinnor:	46%
Män:	54%
Döva:	75%
Hörande:	25%

*Riksteaterns Tyst Teater (i dag Riksteatern Crea) och SVT:s program Teckenlådan, som tidigare fått Guldtecken, är exkluderade i statistiken.

Lars-Åke Wikström's International Award

10 medaljer har delats ut sedan starten 1995.

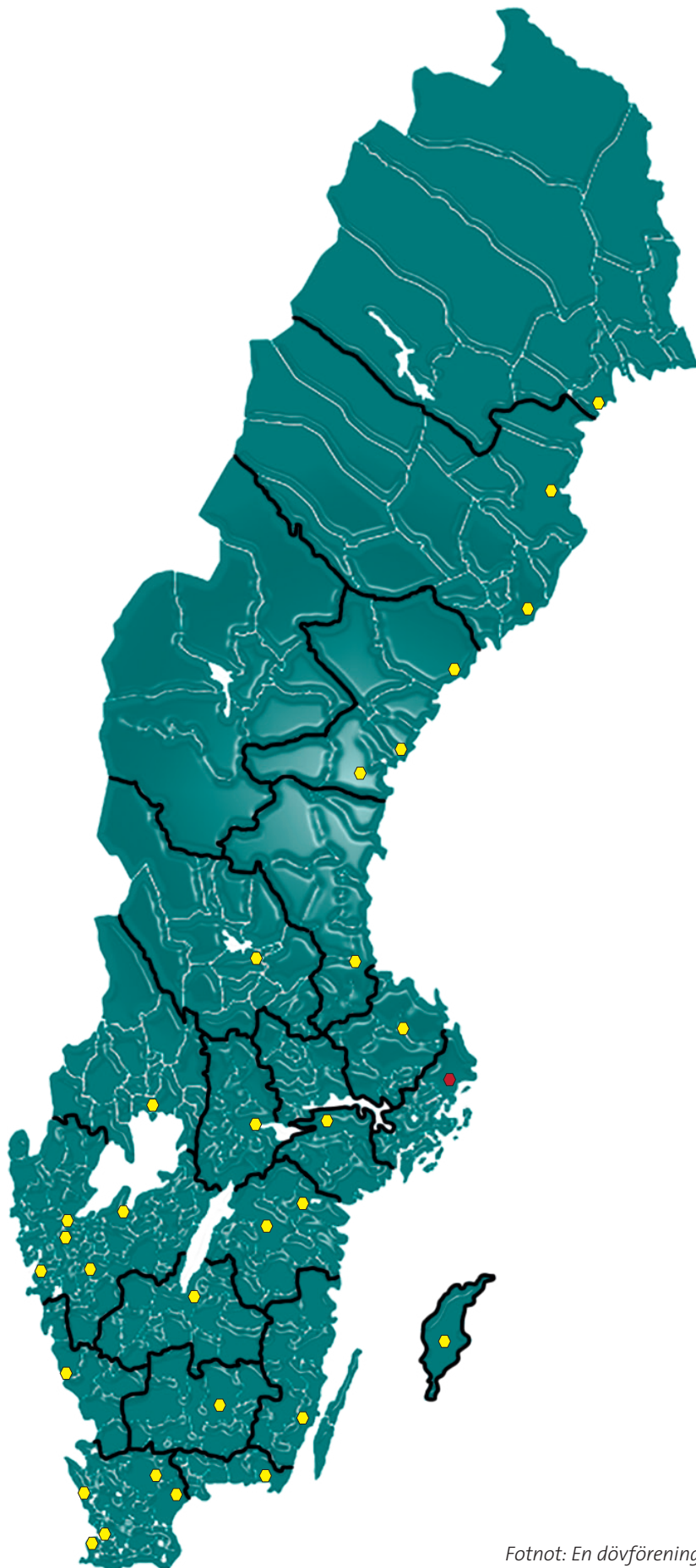
Kvinnor:	27%
Män:	73%
Döva:	91%
Hörande:	9%

Alma Abrahamssons pris

2 medaljer har delats ut sedan starten 2021.

Kvinnor:	100%
Män:	0%
Döva:	50%
Hörande:	50%

De här dövföreningarna har Dövas Tidning besökt

I artikelserien Landet runt besöker DT en dövförening inför varje nummer av papperstidningen. Hittills har vi hälsat på 30 dövföreningar.

Hela serien finns att läsa på dovastidning.se

Föreningar som DT hälsat på

🟡 JA

🔴 INTE ÄNNU

Blekinge
 Borås
 Dalarna
 Gotland
 Gävleborg
 Göteborg
 Halland
 Helsingborg
 Härnösand
 Hässleholm
 Jönköping
 Kalmar
 Kristianstad
 Kronoberg
 Lidköping
 Linköping
 Lundabygden
 Malmö
 Medelpad
 Norrbotten
 Norrköping
 Skellefteå
 Sörmland
 Trollhättan
 Umeå
 Uppsala
 Vänersborg
 Värmland
 Örebro
 Örnsköldsvik

Stockholm

Fotnot: En dövförening, som fått besök av DT, kan antingen vara en lokal förening eller en länsförening. Nu återstår Stockholms Dövas Förening att hälsa på. Sedan är listan komplett.

DT besöker Borås Dövas Förening

Artikelserien Landet runt lider mot sitt slut. Den här gången går turen till textilstaden Borås och dess dövförening.

Föreningsveteranen Roland Califf och kassören Göran Alfredsson tar emot besöket av DT.

Borås Dövas Förening grundades 1909, samma år som textilindustrin i staden var blomstrande. Folkmängden hade tiodubblats under åren 1860-1920, från 3 000 till 30 000 invånare.

Mörka moln började torna upp sig på 1950-talet då många företag tvingades effektivisera och anställda sades upp. På 1970-talet genomgick tekoindustrin sin största kris när fabriker lades ner, något som präglade Borås Dövas Förening då många döva arbetade i branschen.

Borås är dock fortfarande starkt förknippat med textil och handel. Här designas kläder som sys upp i andra länder och finns postorderföretag. Här håller Textilhögskolan och Textilmuseet också till.

Roland Califf började engagera sig i knallestadens, som Borås också kallas för, dövförening 1986. Fram till 2019 hade han suttit i styrelsen och haft olika poster som ordförande, ledamot och kassör.

– När jag flyttade hit 1986, fanns det över 80 medlemmar här, berättar han som fram till i år sett dövföreningens utveckling på nära håll.

Han var även med när föreningen till mångas stora sorg sålde fritidsanläggningen Solgläntan i Sjömarken 1993.

Göran Alfredsson kom in i styrelserummet för Borås DF 2009. Han har precis som Roland haft diverse roller, till exempel som ordförande och sekreterare. Nu är han kassör. Föreningens nuvarande ordförande, Karima Belledér, fick tyvärr förhinder när DT var på besök. Hon är ett glädjeämne för föreningen då hon är ung.

Hur mår Borås Dövas Förening?

Roland och Göran svarar att pandemin har slagit hårt mot dövföreningen. Föreningen har mest fått gå på sparlåga under 2020-2021.

Sommaren 2021 kunde en medlemsaktivitet äntligen anordnas på Ulricehamns golfklubb.

– Vi kunde se hur glada och ivriga medlemmarna var, säger Göran.

Roland:

– En 92-årig dam provade på golf!

2022 ser det ljusare ut och dövföreningen kan ordna fler aktiviteter än tidigare. Pensionärerna brukar träffas i föreningslokalen varannan onsdag.

Nu har Borås Dövas Förening 43 medlemmar. Antalet medlemmar har sjunkit på senare tid. Nedgången började som en konsekvens av textilkrisen långt tidigare, men inte bara på grund av det utan också av andra faktorer som att medlemmarna blir allt äldre (just nu runt 60 år i snitt) och färre till antalet.

Roland, som har ett stort hjärta för föreningen, är lite orolig för framtiden:

– Det är inte så lätt att hitta folk som vill sitta i styrelsen.

Göran berättar att en av utmaningarna är att det finns ett antal yngre döva och nyanlända i Borås med omnejd men att de inte hittar till eller är intresserade av att engagera sig i dövföreningen. Den stora frågan är hur de kan lockas över. Vad som är glädjande är att en ung tjej är sekreterare på prov i föreningen.

Han säger att styrelsen tror på och arbetar för att ha en god medlemsvård. Ett av flera exempel är att de gör personliga besök hos medlemmar som fyller jämna år och lämnar över blommor och presentkort, något som uppskattas.

– Det kostar men är något vi vinner på i längden.

I övrigt säger han och Roland att dövföreningens framtid ser någorlunda stabil ut på kort sikt. Men på längre sikt är det osäkert. Frågan är vem som orkar och vill driva föreningen vidare om nya medlemmar inte tillkommer?

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Tävling i medlemsvärvning!

Tävlingen pågår den 26 februari - 23 september 2022. Både enskilda medlemmar och lokal-föreningar kan delta. I den individuella tävlingen är 1:a pris 5000 kr, 2:a pris 3000 kr och 3:e pris 2000 kr. Vinnande förening får 20 000 kr.

Med flera medlemmar, vinner vi allihopa!

Regler och mer information om hur du eller din förening kan delta – se sdr.org/100ar

Vi vill ha våra rättigheter – på riktigt!

Vilken ära det är att få skriva ledarspalten till just jubileumsnumret! Nu har det gått ett år sedan vi i styrelsen blev invalda och vad har hänt under året egentligen? SDR har hunnit med mycket under ett enda år. Bland annat har SDR genomfört en fantastisk digital kongress, bevakat tolkutredningen och kampanjat mot politiker och myndigheter med enskilda tolkfall som visar på ett icke fungerande tolkssystem. Vi har också haft ett 100-årsfirande tillsammans med alla som ville och kunde vara med tack vare digitala lösningar, gjort något helt annorlunda och publicerat information på ukrainska och ukrainskt teckenspråk.

Detta är bara en liten del av vad SDR hunnit med under ett helt år. Tänk då vad SDR har gjort i hela 100 år! Jag är den näst yngsta i styrelsen och har därför varit privilegierad med en uppväxt med full tillgång till teckenspråk där mina föräldrar lärde sig teckenspråk när det uppdagades att jag var döv. Jag gick i en fullt teckenspråkig skola och jag har haft tillgång till teckenspråkstolkare under mina högre utbildningar. Det är tack vare bland annat SDR och alla allierade som kämpat för teckenspråket, men allt det där och teckenspråk från start har inte alla döva fått.

Nyligen reste jag som representant för Malmö Dövas Förening "Svenske" till Rwanda för ett projekt med fokus på mänskliga rättigheter för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning. Den resan har snabbt format om mig och mina perspektiv på hur världen ser ut och framför allt hur utvecklingen ser ut kring teckenspråkets ställning och dövas rättigheter både i Rwanda och här i Sverige. Vi har kommit långt här i Sverige och ligger, från mitt perspektiv, ungefär 60 år före dem.

Genom att bli inbjuden till att se och leva som dem i deras vardag och olika miljöer har jag sett konsekvenserna av språkdeprivationen

hos döva som fått teckenspråk sent i livet. Ännu värre, jag har även mött döva som inte ens har en egen identitet och inte känner till sitt eget namn eller sin födelsedag. Tänk att det har varit så här i Sverige förr i tiden. Då bestraffades döva för att använda teckenspråk. Jag minns min mormor säga "Åh vad svårt det måste vara för dig" när jag berättade att jag studerade på högskolan. Hon var hörselskadad och hade det inte helt lätt i sitt liv. Jag är evigt tacksam för den äldre generationen som kämpat för att jag och många andra idag ska ha tillgång till svenskt teckenspråk.

Den 14 maj 1981 erkändes äntligen svenskt teckenspråk som dövas första språk. Sedan dess har den tekniska utvecklingen tagit fart på gott och ont. Med utveckling kommer förstås nya utmaningar. Vi döva och våra föräldrar har tillsammans med SDR lyckats att få teckenspråket erkänt och idag finns många nya utmaningar som SDR och dövsamhället kämpar med. Och vi kommer att se nya utmaningar från olika håll. Det viktiga är att vi aldrig glömmet att teckenspråket enar oss och att vi alla kämpar för samma sak oavsett generation, land eller kultur.

Idag är det många skyldigheter från samhället som inte efterlevs och det duger inte alls! Vi vill ha våra rättigheter till tillgänglighet och teckenspråk – på riktigt, från vaggan till graven!

PIA JOHNSSON SEDERHOLM
FÖRBUNDSSTYRELSELEDAMOT

PÅ GÅNG I SDR

23/6	Senaste anmälningssdag för jubileumsfesterna	3/9	100-årsfest, Sundsvall
3-7/7	SDR deltar i Almedalen	19-25/9	Internationella dövveckan
26-31/7	Dövas Nordiska Kulturfestival, Stavanger, Norge	23/9	Internationella teckenspråksdagen
20/8	100-årsfest, Göteborg	23/9	Ombudskonferens, Uppsala
27/8	100-årsfest, Malmö	23-25/9	Dövas Dag, Uppsala

Kontakta oss
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg

sdr@sdr.org
www.sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikatör
jenny.ek@sdr.org
076-315 06 55 (sms)

Webbshop
www.handla.sdr.org
handla@sdr.org

Bli medlem
www.sdr.org/blimedlem
medlem@sdr.org

Stöd oss
www.insamling.sdr.org
givarservice@sdr.org

Västanviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
www.vastanviksfhs.se

Samarbete med DRW Sweden

● Med anledning av Rysslands invasion av Ukraina har ett stort antal döva flyktingar från Ukraina kommit till Sverige. Därför har SDR och Deaf Refugees Welcome (DRW) Sweden nu ett samarbetsavtal där vi reglerat vem som gör vad och hur vi kan stötta varandras arbeten på olika sätt – för ett humant och effektivt mottagande utifrån ett dövperspektiv. Samarbetsavtalet finns på sdr.org

En bättre tolktjänst inom räckhåll!

● Betänkandet *Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet* (SOU 2022:11) är ute på remiss! Det är glädjande för då är vi ett steg närmare en faktisk förändring av tolktjänsten i Sverige. Vårt påverkansarbete är nu intensivt. Förutom att besvara på remissen kontaktar vi ansvariga politiker och andra remissinstanser. Förbundet har också kontaktat alla distriktsorganisationer och representanter i tolkbrukarråden så att vi alla kan arbeta på olika nivåer för att förverkliga en bättre tolktjänst. Betänkandet är ute på remiss till den 15 september. Om du är medlem och vill engagera dig kan du kontakta din förening för att hjälpa till!

100-årsfirandet fortsätter!

● Sedan SDR:s 100-årsdag, den 26 februari, har flera tillfällen att fira och uppmärksamma förbundet genomförts. Minoritetsprakspriset 2022 tilldelades SDR och priset överlämnades av kulturminister Jeanette Gustafsdotter på Språkrådsdagen den 11 maj, med anledning av vårt hundraåriga arbete för erkännande av svenskt teckenspråk.

När teckenspråksforskningen på Stockholms universitet firade sina 50 år den 13 maj fick både teckenspråksavdelningen och SDR en fin gåva från Manillaskolans elever. Dagen efter välkomnade vi alla till en teckenspråkig värld på Teckenspråkets Dag i samverkan med Avdelningen för teckenspråk på Institutionen för lingvistik (Stockholms universitet), SDUF, FSDB, Västanviks folkhögskola och Språkrådet. Succé och fullt hus!

I början av juni fick SDR även motta fanan av Stockholms landshövding Sven-Erik Österberg i Tessinska palatset. Under hösten fortsätter vi firandet med våra sju jubileumsfester runt om i landet. Håll utkik efter resterande platser om du inte hunnit anmäla dig. Se mer information på sid 20. Ännu mera finns sdr.org/100ar

Välkommen!

Förbundsmöte & utmärkelser

● Den 20 till 22 maj genomfördes ett minnesvärt förbundsmöte i Göteborg. Äntligen kunde vi träffas fysiskt igen efter det digitala förbundsmötet 2020 och den digitala kongressen 2021!

Under förbundsmötet gav förbundet information kring uppföljningen av kongressprotokoll och den stämmingsprocess som genomförts. Ombuden fick möjlighet att få svar på frågor.

Efter en presentation av förbundets verksamhet och ekonomi för år 2021 gick mötet igenom planeringen och riktningen för de två kommande åren (2022 och 2023). Fritidsanläggningarnas överlevnad togs upp som en anmäld punkt för diskussion och frågan kommer att följas upp framöver. Förutom en presentation av projektet DigiDöv gavs även information om Dövas Dag 2022 som genomförs i Uppsala.

Under helgen uppmärksammade vi också viktiga insatser genom utdelningen av förbundets utmärkelser under en bankett. Förutom Kruthmedaljen, Guldtecknet och Lars-Åke Wikström's International Award delades även Alma Abrahamssons pris ut för första gången.

En oförglömlig kväll! Mer om utdelningen finns på sid 33-35.

SDR syns mer i EUD

● SDR deltog på EUD:s General Assembly (årsmöte) den 26 till 29 maj i Marsielle, Frankrike. Vår motion där vi föreslog att EUD ska införliva en mångfalds- och inkluderingspolicy, som uppmanar alla medlemsorganisationerna till ett mer aktivt och normkritiskt arbete för att ifrågasätta den vita människan som norm, godkändes. Avgående Markku Jokinen överlämnade ordförandeskapet till Sofia Isari och Sveriges Louise "Lolo" Danielsson avtackades för hennes nio år i EUD. Under 2023 är Sverige ordförandeland i EU och SDR kommer att vara värd för EUD:s årsmöte i maj 2023.

Nytt från förbundskansliet

● Förbundskansliets flytt från plan 6 till 7 är uppskjuten till i augusti. Flytten innebär ingen adressändring.

Anette Pellebergs, som varit vikarierande intressepolitisk sekreterare från september 2021, har slutat på SDR den 25 maj. Vi riktar ett stort tack till henne för hennes tid hos oss och önskar henne lycka till i hennes segeläventyr!

Vi välkomnar Kave Noori till tjänsten som vikarierande intressepolitisk sekreterare, som han påbörjade i mitten av maj. Välkommen också till Olivia Renner Balkstam som vikarierande reporter på Dövas Tidning, under Niclas Martinssons tjänstledighet. Hon börjar sitt arbete den 10 augusti. Till vårt projekt om psykisk ohälsa – Syssna på mig har vi anställt Sara Schöldt som projektledare och Anna Racki som projektmedarbetare. De påbörjar sitt arbete den 1 augusti. Varmt välkomna till SDR!

Vi syns i Almedalen & Dövas Dag!

● SDR kommer att delta i Almedalen på Gotland den 3 till 7 juli 2022 – en efterlängtat arena för påverkansarbete. Frågorna vi kommer att driva är tolktjänsten, skolan, nyanlända och dövkompentens. Äntligen kan vi ses på Dövas Dag 2022 som sker i Uppsala den 23 till 25 september! Förutom ombudskonferens på fredagen har vi utställning under lördagen med försäljning och information om vårt arbete.

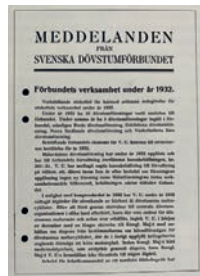
Kom förbi våra bord och säg hej!

Så har förbundet nått sina föreningar

Här presenteras ett urval av milstolpar i förbundets historia om information och kommunikation med föreningar och medlemmar genom åren.

SAMMANSTÄLLNING: CHARLOTTE GUSTAVSSON

ILLUSTRATION: LINDA STÅL

1933

1958

1984

1939

1975

1995

1922

Redan i stadgarna, som antas vid bildandet 1922, talas det om att utge en förbundstidning och på kongressen 1923 tas frågan upp men det tar sin tid innan det blir verklighet.

1933

År 1933 och år 1935 utges Meddelanden från Svenska Dövstumsförbundet, som redovisar verkställande utskottets arbete. Endast två nummer tycks ha kommit ut.

1939

Svenska Dövstumsförbundet köper Tidning för Dövstumma av redaktören Gunnar Fondelius. Tidningen, som grundades redan 1891, är ett sätt för förbundet att producera journalistiskt innehåll av intresse för döva och nå ut till omvärlden. Denna tidning är även en kanal för information och opinion.

1950

Ordet dövstum slopas. Tidningen byter därför namn till Dövas Tidskrift.

1958

“För att symbolisera dövas önskan om kontakt med omvärlden” ändrar Dövas Tidskrift namn till SDR-Kontakt.

1975

SDR inrättar en videoavdelning för att producera information och litteratur på teckenspråk genom bl.a. Videojournalen och Teckenpuls. Arbetet är omfattande eftersom alla videokassetter kopieras manuellt och skickas till dövföreningarna genom post.

1984

SDR får genom samarbete med text-tv eget nyhetsmagasin, Slingan, på sida 280 under åren 1984 till 2014. Sidan delas med Svenska Dövidrottsförbundet (SDI) och Hörselskadades Riksförbund (HRF).

1994

SDR:s avdelning för videoverksamhet byter namn till SDR Media.

1995

SDR-Kontakt gör ett namnbyte till Döv-Tidningen. Namnändringen motiveras med att utomstående inte vet vad förkortningen SDR står för.

1996

SDR skapar tillsammans med Stockholms Dövas Förening en databaskommunikation, First Class.

och medlemmar genom tiderna

1996

2003

2011

2019

2001

2011

2021

1996

SDR Media ändrar namn till Dövas TV.

1998

I slutet av 1990-talet lanserar SDR sin första hemsida på www.sdrf.se.

2000

FirstClass blir allt populärare med drygt 1 500 användare. Men bara 14 användare kan vara inloggade samtidigt.

2000

SVT tar över Dövas TV vid millennieskiftet, som i dag är SVT Teckenspråk.

2001

I början av 2000-talet satsas det på översättningar till teckenspråk på SDR:s webbplats.

2003

Döv-Tidningen finslipar namnet till Dövas Tidning.

2011

SDR har en egen sida i Facebook.

2011

Dövas Tidning lanserar egen webbplats, www.dovastidning.se, samma år som tidningen firar 120-årsjubileum. En milstolpe som möjliggör att producera journalistik på svenskt teckenspråk i form av webb-tv och att utge snabba nyheter som komplement till papperstidningen.

2013

SDR lanserar en ny webbplats på www.sdr.org.

2015

Första DT PLAY-inslaget på teckenspråk på www.dovastidning.se.

2017

SDR:s kongress beslutar att FirstClass avvecklas vid årsskiftet 2017/2018.

2019

SDR börjar synas i Instagram.

2021

Nya omgjorda webbplatser för Dövas Tidning (med plats för flera webbannonser) och SDR (med över 150 filmer på svenskt teckenspråk vid lanseringen).

Befinner sig Sverige på den ljusa vägen?

Först måste jag självklart gratulera SDR som firar 100 år! Först tänkte jag att SDR "bara" fyller 100 år. Men när jag tänker på alla historiska händelser i Sverige, så har det faktiskt hänt många saker i dövrörelsen. Som till exempel att en av världens första dövskolor bildades i Sverige, talmetod-tiden, teckenspråkets guldålder (1980-1990-talen), utveckling av hörseltekniska hjälpmedel, antalet dövskoleelever som både sjunkit och ökat.

I och med flytten till Danmark inser jag att Sverige nog är ensamt i Norden som står starkt med alla sina dövföreningar, ungdomsklubbar, dövskolor, SDUF, och SDR som fyller 100 år. Vad menar jag här? Jo, den svenska dövrörelsen ger inte upp.

Nyss deltog jag i DDU:s (det danska dövungdomsförbundet) årsmöte. Där fick jag se hur lågt antalet medlemmar och lägerdeltagare var. DDU hade bara cirka 150 medlemmar. Under årsmötet kom en medlem fram och sade "När vi ser en gammal hund halta, visst vill vi ta den till veterinären och avliva hunden så den slipper lida, eller hur? Det är precis så med DDU, vi behöver lägga ner förbundet och tänka nytt".

Jag stod upp och sade emot. Gissa vad? Jag var den enda som sade emot. Alla andra höll med medlemmen, som tyckte att DDU skulle läggas ner, eftersom nedgången hade pågått så länge. Jag satt och var helt paff. Något sådant hade jag aldrig varit med om i Sverige; att syssna på diskussioner om att lägga ner en sådan stor organisation. Men till slut kom årsmötet överens om att DDU skulle se över andra lösningar så ungdomsförbundet kunde fortsätta leva. Tack och lov!

Jag sitter även i DNUR (Dövas Nordiska Ungdomsråd). Vi får inte in så många lägerdeltagare från andra länder i Norden förutom Sverige när det gäller barn som är 6-12 år gamla. Det är oroande och allvarligt, vi börjar fråga oss själva om NBL (nordiska barnläger) kan fortsätta att arrangeras.

Nu står jag här i Danmark och tittar på Sverige ur ett helt annat perspektiv. Jag växte upp med teckenspråk som något självklart, deltog i massor av SDUF-läger, satt i ungdomsklubbstyrelsen och såg hur den svenska dövrörelsen kämpade för att stärka det svenska teckenspråkets ställning. Ändå kände jag att vi inte hade gjort tillräckligt mycket.

Men sett i ett annat perspektiv så har Sverige verkligen jobbat för att stärka teckenspråkets status samt döva och hörselskadades rättigheter. Och så har antalet dövskoleelever legat stabilt eller ökat. Sverige är nog det enda landet i Norden som befinner sig på den ljusa vägen och brutit sig loss från den mörka vägen.

Därför vill jag också säga ett stort grattis till den svenska dövrörelsen! Dövrörelsen har gjort det suveränt, låt oss ge varandra en klapp på axeln eftersom vi aldrig ger upp. Nu ska vi njuta av SDR:s 100 årsjubileum samt komma tillbaka med ny energi för att fortsätta på den inslagna banan mot guldtiden!

LEILA SVETLOV, LEDAMOT

VAD HÄNDER I SDUF?

11-17/7 Nordiskt barnläger, Danmark
20-26/7 Nordiskt Ungdomsläger, Norge
17-19/6 Äkta mans kulturläger
26/7 DNUR-möte
24-31/7 Barnläger, Tallnäs i Småland

25/7-2/8 EUDY Children Camp, Schweiz
1-7/8 Riksläger för Döv+, Björkö utanför Göteborg
12-14/8 Förbundsstyrelsemöte, Stockholm
14-21/8 EUDY Junior Camp, Estland
6-11/9 EUDY Anti-rasism workshop

Kontakta oss
Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg

kansli@sduf.se
www.sduf.se
Skype: tidsbokning via e-post

Förbundsordförande
Julia Grahn
julia@sduf.se

Twitter: @SDUF1966
Facebook: SDUF - Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Instagram: sduf1966

Stöd oss
SDUF bg: 5759-5647
Swish: 123 218 1477

Bli medlem
www.sduf.se

Fysiska EUDY GA efter pandemin

● Julia Grahn och Mindie Norrie representerade SDUF på EUDY GA (General Assembly = Årsmöte) den 4-5 juni 2022 som höll hus i Sofia, Bulgarien. Det var det första fysiska GA efter coronapandemin, det var berikande att möta alla representanter från 17 olika länder i Europa. Det var även många nya representanter från andra länder.

På GA beslutades bland annat om var framtida event kommer att inträffa. Portugal kommer ta sig an EUDY:s nästa GA som sker i samband med EUDY Youth Camp 2023.

Vårt grannland Norge kommer året därpå att arrangera EUDY GA 2024. Slutligen valdes ordförande för mandatperioden 2022-2024. Valet landade på Lydia Gratis, Irland. Marie Peeva, Bulgarien/Belgien, och Arunluke Mariavilasm, Österrike, valdes in som styrelsemedlemmar 2022-2024. Efter Sveriges nominering blev Josephine Kirkegaard invald i EUDY election committee (valberedning). Vi ser fram emot EUDY:s nästa General Assembly och alla andra kommande event/läger!

EUDY:s föregående ordförande Alessandro Abbate presenterade EUDY:s handlingsplan.

Mindie Norrie och Julia Grahn från förbundsstyrelsen.

Vår nästa bemötandeutbildning

● Vill du bli syssnare hos BOUJT? Vår nästa bemötandeutbildning blir på plats i Gävle den 21-23 oktober. Du kan anmäla ditt intresse redan nu! Det finns ett begränsat antal platser så vänta inte för länge. På vår bemötandeutbildning varvar vi föreläsningar från spännande personer och praktiska övningar, för att förbereda dig på rollen som syssnare. Mejla info@boujt.se om du vill anmäla dig eller har frågor.

Du hittar mer information längre fram på vår hemsida www.boujt.se och våra sociala medier.

BOUJT firar 5-årsjubileum!

● I juni 2017 bildades Sveriges första barn- och ungdomsjour på teckenpråk. Nu har fem år gått och wow, vilken resa det har varit! 2021 hade vi cirka 450 stödkontakter och siffrorna ökar. Vi vill rikta ett stort tack till alla som följt oss på vår resa, och ett extra stort tack till alla barn och ungdomar som vi träffat under dessa år och som inspirerat oss till tusen. Ni är fantastiska! Håll utkik på våra sociala medier för spännande nyheter i samband med 5-årsjubileet.

GLAD SOMMAR

● Nu är sommartider här, då blir kansliet underbemannat under sommaren fram till början av augusti. Vid akuta ärenden, mejla till kansliet@sduf.se eller Abdi på abdi@sduf.se. En skön sommar önskar vi er alla!

SDUF verksamhet på Trundgårdens, Piteå under 80-90-talet.

När kroppen inte längre är densamma som tidigare

När kroppen sviker, när man inte orkar lika mycket som förr. Man rör sig långsammare och allt man gör tar längre tid. Man är inte lika snabb i tanken eller att komma ihåg saker och ting. Plötsligt inser man att åren rusat iväg och att man tillhör den äldre generationen och står i första ledet tills livet övergår i en annan dimension. Nu vill jag inte verka drastisk men detta är ju den förutbestämda sanningen.

Men hur kan vi göra för att göra livet som äldre lättare och säkrare? I min nära relation har vi de senaste åren kommit i kontakt med kommunens personal såsom hemtjänst, sjukvård och sjukgymnaster, som numera nämns som fysioterapeuter. En annan yrkesgrupp som man sällan möter är arbetsterapeuten. En sådan arbetar inom flera områden, till exempel på vårdcentraler, sjukhus och inom hemvården. För att få hjälp med att gå säkert och bekvämt finns rollator som vi numera ser överallt och som är ett fantastiskt hjälpmedel.

Förr i tiden när den inte fanns fick människor sitta hemma och hade ingen möjlighet att komma ut på egen hand och vara självständiga. En rollator kan man få förskrivet via

arbetsterapeuten om man behöver. Jag gjorde en intervju med en arbetsterapeut om hur de ser på sitt arbete och hur människor får kontakt när de behöver hjälp. Den första kontakten förmedlas oftast via vårdcentraler och inom sjukvården. I uppdraget ingår att de träffar klienten i hemmet för första samtalet och ringar in behovet av stöd och hjälp genom att ställa frågor och visa på utan att tvinga på och säga "det här behöver du och det här ska du ha". Nej, så går det inte till.

Ingen tvingas till något men på sikt inser man ofta själv vad man behöver. De hjälper till med träning och aktiviteter och att använda hjälpmedlen på bästa sätt. Vi har inte mött någon som kan teckenspråk, dock någon som kan lite men det räcker inte.

Teckenspråk för direkt kommunikation fungerar bäst och är viktigt och nödvändigt.

VERA DAHLIN
SEKRETERARE

Stort Grattis till SDR:s 100 årsfirande

● Stort grattis till SDR:s 100-årsjubileum, önskar vi på Sveriges Dövas Pensionärsförbund! Utan SDR skulle vi inte ha kommit så långt som i dag. Då tänker vi bland annat på att utan förbundet hade teckenspråket aldrig blivit officiellt erkänt 1981, tolkbristen varit enorm och att döva och dövblinda inte fått vara delaktiga i samhället på samma sätt som i dag.

Tack och lov att SDR finns! Under alla år har förbundet kämpat för våra mänskliga rättigheter och för rätten till teckenspråk, tolk, utbildning ... listan kan göras lång. Det är av stor betydelse för döva och dövblinda.

Vi på SDP vill tacka för gott samarbete med SDR, något vi uppskattar, och ser fram emot det fortsatta samarbetet! Grattis än en gång!

SDP:S STYRELSE GENOM ORDFÖRANDE MARIANNE WALLENTIN

Pensionärsdagar i Gävle

● Hjärtligt välkommen till Pensionärsdagar i Gävle den 9-11 augusti. Det ska bli mysigt att ses och umgås. Det blir utflykter och föreläsningar under de tre dagarna. Gävleborgs Dövas Länsförenings pensionärssektion hoppas på fint väder. Är ni intresserade av att delta i Pensionärsdagar? Ta gärna kontakt med er pensionärsförening/-sektion eller gå in på www.sdpf.se för mer information. Välkommen till Gävle!

PIAKERSTIN SILVERDAL, LEDAMOT

FOTO: DANIEL BERNSTÅL / GÄVLE KOMMUN

Kontakta oss
Sveriges Dövas Pensionärsförbund
www.sdpf.se
Bildtelefon: vera.dahlin@ectalk.se

Ordförande Marianne Wallentin
marianne.wallentin@icloud.com

Ekonomiansvarig
Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

Sekreterare
Vera Dahlin
vera.dahlin@hotmail.se

Ledamot
Piakerstin Silverdal
pk.silverdal@gmail.com

SVERIGE BEHÖVER FLER TECKENSPRÅKSLÄRARE!

STÄRKA DIG SJÄLV PÅ
ALLMÄN KURS!

UPPTÄCK NEPAL GENOM
VOLONTÄRARBETE!

@VASTANVIKSFOLKHOGSKOLA

WWW.VASTANVIKSFHS.SE

Handla i SDR:s webbshop

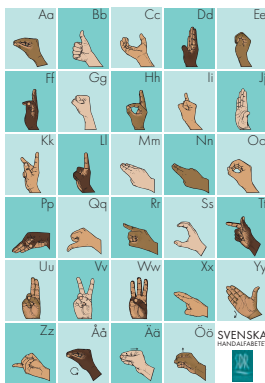
Posters

Unika posters med svenska handalfabetet och olika hudfärger. Posters finns med och utan motiv.

229:-

399:-

Paketpris

299:-

Teckenkort

111 teckenkort till barn eller dig som vill lära teckenspråk. Teckenkorterna består av bl.a. djur, leksaker och färger samt bokstäver och siffror. Illustrationer: Mikael Öhlund.

Teckenspråk till vardags

Lexikonet vänder sig till dig som vill lära dig svenskt teckenspråk. 430 illustrerade tecken från det svenska teckenspråket. Bokens storlek: 105x150 mm
Antal sidor: 114

109:-

Se fler produkter i vår webbshop: handla.sdr.org. Alla priser är inklusive frakt!

Välkommen att följa vårt instagramkonto @sdrhandla

Stöd Sveriges Dövas Riksförbund och vårt arbete för ett samhälle där teckenspråk är självklart!

Hundratala teckenspråkiga pedagoger behövs i framtiden?

Jag sitter med mobilen i soffan och skummar igenom Facebook. Då får jag syn på SDR:s jubileumsinlägg om var i landet man kan fira gamlingen på 100 år. Jag klickar vidare in på deras hemsida. Visste ni att det finns så mycket historia att läsa om där? Vad SDR har gjort för döva och teckenspråket under sina 100 år. Bland annat har det svenska teckenspråkets ställning stärkts och döva fått bättre förutsättningar till delaktighet i samhället. Men framtiden, hur kommer den att se ut för oss döva?

SDR jobbar för en ”starkare rätt till teckenspråk” där ingen oavsett ålder, skolval, kulturell bakgrund, bostadsort och hörselstatus ska lämnas utanför, som det står i handlingsprogrammet. Det är fantastiskt om vi har denna rättighet, som egentligen ska vara så självklar. Men verkligheten ser som bekant annorlunda ut.

Vi leker med tanken att vi har rätt till teckenspråk överallt i samhället. Föreställ dig att du automatiskt får teckenspråkstolk på olika möten utan att be om det. Du ser många teckenspråkiga förebilder redan när du är liten. Du har ständig tillgång till samhällsinformation och nyheter på teckenspråk oavsett om det är på radio, tv, i mobilen... Du vet att det ställs höga krav på skolorna att ge god undervisning på teckenspråk i en teckenspråksmiljö för döva och hörselskadade elever, och för andra elever som använder teckenspråk, till exempel CODA. Du vet också att det finns sjukt många pedagoger som kan teckna flytande i hela landet.

Tillbaka till verkligheten. Jag har ingen siffra men det skulle inte förvåna mig om det finns fler än 100 grundskolor som har elever med hörselnedsättning som går integrerat eller i en hörselklass. Alla dessa elever behöver teckenspråkiga förebilder och pedagoger som behärskar teckenspråk fullt, och kan få teckenspråkstolk när som helst. Om de får allt detta, så kommer hundratala teckenspråkiga pedagoger att behövas. Det leder i sin tur till positiva effekter för döva och teckenspråkiga vuxna i samhället. För då kommer medvetenheten om döva och teckenspråk att bli mycket större. Samt att det blir mer naturligt med teckenspråk i vardagslivet för alla. En grundläggande rätt till teckenspråk, som är självklar för såväl barn som vuxna.

Men hur är det för föräldrar som har barn med hörselnedsättning? Enligt SDR:s handlingsprogram, under rubriken Starkare rätt till teckenspråk, ska även barns anhöriga tidigt få adekvat stöd att lära sig teckenspråk. I dagsläget är det bara hörande föräldrar till döva barn som har rätt till fullständiga 240 timmar, som motsvarar 12 veckors teckenspråksundervisning. Det gäller inte anhöriga som till exempel morföräldrar, farföräldrar, mosttrar, morbröder, fastrar, farbröder, kusiner och så vidare. Ett barn kan ju ha många anhöriga runtomkring sig, detta för att ge trygghet.

För att få full förutsättning till kommunikation så ska alla erbjudas möjlighet att lära sig teckenspråk så länge de vill och behöver. Alltså mer än 240 timmar som erbjuds i dag. Hur kan man lära sig ett språk fullt ut på ringa 12 veckor? Nu leker vi också med tanken att alla som finns runt det teckenspråkiga barnet ska få möjlighet att utveckla sitt teckenspråk. Tänk vilken stor vinst för dövsamhället det skulle bli! Allt fler som kan använda teckenspråk och att det sprids ut i samhället. Sverige blir ett nytt Martha's Vineyard som en gång i tiden. Där kunde alla i samhället oavsett hudfärg, ålder och hörselstatus prata med varandra på teckenspråk.

Forza SDR! Nu är det dags att sätta på löpskorerna och ta en runda i skogen.

PER MARKSTRÖM som till vardags jobbar som teckenspråkslärare i Härnösand. Den här krönikan finns också på teckenspråk på dovastidning.se.

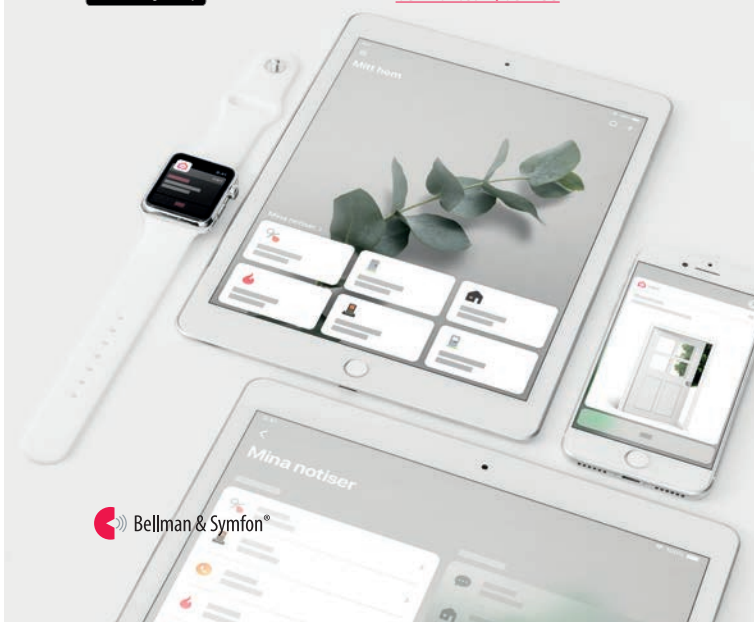
FÅ DINA VISITNOTISER DIREKT I MOBILEN

Har du en mobil, surfplatta eller smartklocka hemma? Då kan du nu lägga till den i ditt Visitsystem!

Allt du behöver är vår nya Bluetooth-utrustade Mobilsändare och **Bellman Visit**-appen som du hämtar gratis på App Store eller Google Play. Så snart du har installerat appen kan du börja ta emot dina Visitnotiser. Dessutom kommer dina Visitmottagare att larma vid inkommande samtal och meddelanden.

bellman.com/be1433

Bellman & Symfon®

Månadslotten

Sylvia vann 900 000 kr på SUPER-dragningen

"Det är som en dubbelvinst att veta att överskottet från Månadslotten går till något gott" [Läs mer på manadslotten.se](http://manadslotten.se)

Du får 400 kr i presentkort hos ICA, när du varit med i Månadslotten i tre månader.

Månadslotten

150 kr*/månad

Överskottet 2022

Årets överskott till Sveriges Dövas Riksförbund, från Månadslotten och Månadslotten Plus, blev så mycket som **5 033 717 kronor!** Tack vare våra lottköpare! **Stort tack!**

Här fick förbundsordförande Åsa Henningson ta emot överskottschecken

Månadslotten — dragningar varje dag!

Endast 100 000 lotter i lotteriet varje månad. Högsta vinst är 5 000 000 kr varje kvartal och 1 000 000 kr är högsta vinsten varje månad och det finns många, många fler vinster!

*15 kr tillkommer i fakturaavgift utan Autogiro.

Överskottet från Månadslotten, SDR's och SRF's gemensamma lotteri, går bl.a. till rätten till teckenspråkstolk, så att medlemmarna kan vara delaktiga i samhället. Senast blev överskottet från Månadslotten till SDR 5 033 717 kronor.

Vill du inte klippa i tidningen kan du istället beställa på www.manadslotten.se/tidning eller ringa 08-4000 0229.

Det går också bra att skanna denna QR-kod med mobilen för att komma till beställningssidan.

SVARSKORT

Köp en Månadslott — ett stöd för synskadade och döva.

JA TACK GÄRNA! Jag beställer Månadslotten för 150 kr*, med dragningar varje dag en hel månad och får, ca 5 veckor efter min tredje betalda Månadslott, ett presentkort hos ICA värde 400 kr. Jag får min Månadslott i en bekväm tillsvidareprenumeration direkt hem i brevlådan. Jag betalar då 150* kronor per månad med inbetalningskortet som medföljer utskicket (*15 kr tillkommer i fakturaavgift om jag inte betalar med Autogiro). Önskar jag avbryta min prenumeration meddelar jag det till kundservice.

Frankeras ej
Mottagaren betalar
portot

E-post: _____

Telefon/Mobil: _____

Namn: _____

Adress: _____

Postnr./Ort: _____

2206MASDR

Erbjudandet gäller nya kunder, en gång per person, längst till 2022-09-15 och dig som är fyllda 18 år och bor i Sverige. Din premie får du cirka 5 veckor efter att din tredje månadsbetalning registrerats. Vi kommer att lagra de personuppgifter du lämnar här och kan även komma att komplettera dessa i efterhand för att kunna fullgöra våra kundåtagande, leva upp till lagar och regler, samt för marknadsföring. Ideella Spel AB, SDR och SRF är personuppgiftsansvariga och hanterar alla personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Mer om detta, fullständiga och allmänna villkor samt licenstid och vinstplan kan du läsa om på www.manadslotten.se/villkor. Förmånstagare är Sveriges Dövas Riksförbund & Synskadades Riksförbund. Spelar du för mycket? Läs om spelansvar på manadslotten.se/spelansvar. Månadslotten står under Spelinspektionens tillsyn.

SVARSPOST
20685775
162 20 Vällingby

Använd svarskortet eller ring vår kundservice på 08-4000 0229 eller beställ på www.manadslotten.se/tidning

2 0 3 0 1 3 9 2

ADAM

AMANDA

ANETTE

ANNA

CAMILLA

CAMILLA

CATHARINA

CISILIA

ELLIOT

EMMA

JENNI

JENNY

JESSICA

JOHANNA

JONAS

KAROLINA

KATARINA

LENA

LINNÉA

LINNÉA

LISA

LISBET

MAJA

MIO

NIKLAS

PRISCILLA

SANDRA

SANNA

SOFIA

TATIANA

THERESE

AB Stockholmstolkarna STAB
Östgötagatan 11
116 25 Stockholm
Tel 08-658 39 00
SMS: 073-912 29 28
E-post: info@stockholmstolkarna.se
www.stockholmstolkarna.se